

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
та національної безпеки
Кафедра національної безпеки та політології

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня магістра на тему:
**«Чинники успіху кандидатів у народні депутати під час парламентських
виборів в Україні (2014-2019 роки)»**

Виконала студентка II курсу, групи МПл-21,
спеціальності 052 Політологія

Лаврінець Анна Володимирівна

Керівник – кандидат наук з державного
управління, доцент Лебедюк Віталій
Миколайович

Рецензент – кандидат політичних наук, старший
викладач Близняк Ольга Анатоліївна

Острог, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕЛЕКТОРАЛЬНОГО УСПІХУ.....	12
1.1. Теоретичні основи електорального успіху.....	12
1.2. Методологія дослідження	26
РОЗДІЛ II. ЗАГАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ КАНДИДАТІВ У НАРОДНІ ДЕПУТАТИ УКРАЇНИ У 2014 ТА 2019 РОКАХ	30
2.1. Описова статистика даних про кандидатів у народні депутати України за 2014 та 2019 роки	30
2.2. Аналіз повторного балотування кандидатів у народні депутати у 2014 і 2019 роках	46
РОЗДІЛ III. ЧИННИКИ ЕЛЕКТОРАЛЬНОГО УСПІХУ КАНДИДАТІВ У НАРОДНІ ДЕПУТАТИ УКРАЇНИ	65
3.1. Чинники електорального успіху кандидатів-мажоритарників у народні депутати під час парламентських виборів 2014 року	65
3.2. Чинники електорального успіху кандидатів-мажоритарників у народні депутати під час парламентських виборів 2019 року	70
ВИСНОВКИ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79
ДОДАТКИ.....	83

ВСТУП

Проблема дослідження. В умовах демократії парламентські вибори є невід’ємним елементом функціонування держав і вважаються ключовим механізмом політичної конкуренції та вираження волі громадян. Вони забезпечують легітимізацію влади, формують склад законодавчого органу та відображають політичні, економічні та соціальні процеси у суспільстві (настрої суспільства). Вивчення чинників успіху кандидатів у народні депутати є важливим завданням політичної науки, оскільки дозволяє краще зрозуміти, як внутрішні та зовнішні обставини, особисті якості кандидатів, особливості виборчої системи та електоральна поведінка впливають на результати виборів. Відтак, успіх кандидатів у народні депутати є важливою темою в контексті досліджень про трансформаційний рух України і в значній мірі визначається рядом чинників.

Серед цих чинників важливість мають політична програма кандидата, його особистісні характеристики, репутація, здатність налагоджувати зв’язки з виборцями та багато іншого. Окрім цього, електоральний успіх може бути залежним від ширшого соціального та політичного контексту, включаючи загальний настрій суспільства, економічну ситуацію, політичну стабільність та інше.

Україна, як держава, що перебуває в процесі демократичного становлення, пройшла через низку викликів, які суттєво вплинули на електоральні процеси. Революція Гідності 2014 року стала поворотним моментом, що змінив політичний ландшафт країни.

26 жовтня 2014 року в Україні відбулися позачергові парламентські вибори, що мали свої особливості. Ці вибори були призначені після Революції Гідності й втечі з країни екс-президента Віктора Януковича та відбувалися під впливом суспільного запиту на оновлення політичних еліт, боротьби з корупцією, а також в умовах анексії Криму, війни на сході країни, зміні виборчих настроїв та зростанні ролі волонтерського руху й громадянського суспільства. Ці обставини вплинули як на формування нових політичних еліт, так і на зміну

запитів виборців. Зокрема, відбулися зміни в електоральних пріоритетах громадян, зросла підтримка партій, орієнтованих на європейські цінності та національну безпеку. Криза довіри до старих політичних еліт відкрила дорогу новим силам, які позиціонували себе як реформаторські. Також багато кандидатів у депутати базували свої кампанії на досвіді участі у громадських ініціативах.

Наступні парламентські вибори відбулися у 2019 році та мали зовсім інший контекст. Позачергові вибори 21 липня 2019 року призначені новообраним Президентом України Володимиром Зеленським, який під час своєї інавгурації 20 травня 2019 року оголосив про намір розпустити парламент. Перемога Володимира Зеленського на президентських виборах відкрила дорогу до масштабного оновлення політичної системи, де ключовими гаслами стали «нові обличчя» та боротьба з корупцією. За результатами виборів було сформовано Верховну Раду України 9-го скликання, де пропрезидентська партія «Слуга народу» отримала більшість мандатів (254 з 450) і права коаліції депутатських фракцій. Також ці парламентські вибори відбувалися в умовах активізації ролі іміджу, бренду партії та медійної популярності кандидатів. А активне використання соціальних мереж, зниження впливу традиційних медіа і зміна способів комунікації між кандидатами та виборцями стали ключовими тенденціями, що може бути свідченням певної зміни виборчої поведінки.

Згадані вибори відбувалися відповідно до Закону України «Про вибори народних депутатів України», яким було встановлено 5%-ий прохідний бар'єр для політичних партій та змішану систему: 225 депутатів обираються в загальнодержавному багатомандатному окрузі за виборчими списками від політичних партій, а інші 225 – за мажоритарною системою в одномандатних округах.

У цьому дослідженні ми зосередимо увагу на аналізі чинників електорального успіху, а саме кандидатів-мажоритарників, оскільки для кандидатів-пропорційників визначальним чинником електорального успіху була політична партія, від якої він чи вона висувалися.

З огляду на те, що парламентські вибори 2014 та 2019 років відбувалися в різних контекстах та під різними суспільними настроями у своєму дослідженні ми розглянемо різноманітні теоретичні основи успіху кандидатів на виборні посади, проаналізуємо політичні та соціально-демографічні чинники та визначимо, чи дійсно вони сприяли успіху кандидатів у народні депутати на парламентських виборах 2014 та 2019 років, що обиралися за мажоритарною системою, та якою мірою. Чи був вплив цих чинників (незалежних змінних) відмінним та наскільки відмінними за різних контекстів виборів.

Огляд літератури

Серед авторів, що займалися дослідженням парламентських виборів, самого парламенту та його депутатів можна виділити І. Беккер, У. Гев'юк, Н. Гербут, В. Дрешпак, О. Дузь, В. Коваленко, Д. Коротков, В. Лебедюк, С. Михальчук, Ю. Остапець, О. Поліщук, М. Примуш, Т. Романюк, Ю. Цирфа, Ю. Шведа, М. Шелемба, В. Яблонський, Я. Ярош та інші.

Переважна більшість робіт вище названих науковців зосереджена на загальних питаннях функціонування парламенту, його повноважень, функції, фракціоналізації та націоналізації.

Серед цих дослідників можна виділити роботи Д. Короткова, В. Лебедюка, С. Михальчук, О. Поліщук, в яких була здійснена спроба пошуку чинників, які впливали на передвиборчий процес в Україні та електоральний успіх тих чи інших кандидатів. Зокрема, Д. Коротков¹ дослідив зміну політичних еліт під час парламентських виборів в Україні з 1998 по 2007 рік та проаналізував основні тенденції та процеси, що відбувалися під час цих виборів. У своїй праці він дійшов висновку, що чинник компетентності депутатів, які обиралися до парламенту, а саме наявність у них вищої освіти, виявився таким, що має вплив на їхній електоральний успіх.

¹ Коротков Д. “Зміна політичних еліт у контексті парламентських виборів в Україні (1998-2007 рр.)”. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/korotkov_zmina.pdf

У статті О. Поліщук² розглянуто та досліджено еволюцію виборчих технологій в Україні, починаючи з часів незалежності, специфіку розвитку виборчих кампаній та важливі фактори, що вплинули на їх сутність. Завдяки цій роботі можна краще зрозуміти, яким чином виборчі технології, як чинник електорального успіху, впливають на перебіг передвиборчої кампанії під час парламентських та президентських виборів в Україні.

А. С. Михальчук³ намагалася дослідити використання різних форм та каналів Інтернет-комунікацій, таких як політичні сайти, контрольовані Інтернет-сайти, блогосфера та соціальні мережі, та їхній вплив на електоральні процеси в Україні на прикладі парламентських виборів 2012 року.

В. М. Лебедюк⁴ досліджував чинники, які впливають на отримання кандидатами преференційних голосів на місцевих виборах 2020 року в Україні. Зокрема, він аналізував дані про вибори до Рівненської обласної ради. Результати його праці доводять, що основним чинником електорального успіху є «ефект першості» (чим вища позиція у списку, тим більше голосів). Також впливовими чинниками є стать та політичний досвід кандидата. Ефект статі сильніше виявляється для кандидатів впливових партій, а політичний досвід дає перевагу тим кандидатам, що вже обіймали посади або брали участь у попередніх виборах. Таким чином, його праця демонструє, що електоральний успіх у значній мірі залежить від місця у виборчому списку, гендеру та досвіду кандидата. В. М. Лебедюк пропонує враховувати ці аспекти при подальших дослідженнях і оцінці виборчих систем.

² Поліщук, О. (2017). Evolution of electoral technologies in the election campaigns in ukraine. Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого: Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. С. 234-245. URL: https://www.researchgate.net/publication/321284037_EVOLUTION_OF_ELECTORAL_TECHNOLOGIES_IN_THE_ELECTION_CAMPAIGNS_IN_UKRAINE

³ Михальчук, С. О. "Вплив інтернет-комунікацій на електоральні процеси в Україні (на прикладі парламентських виборів 2012 року)." Грані 2 (2016): 61-68. URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/80>

⁴ Лебедюк В. М. Чинники електорального успіху кандидатів у депутати на місцевих виборах 2020 року в Україні. Науковий журнал "Політикус". 2022. № 5. С. 35–41. URL: http://politicus.od.ua/5_2022/5.pdf

Відтак, вивченням українського парламенту, його формування є дещо фрагментованим. І наукова царина детермінантів електорального успіху українських депутатів є мало дослідженою.

Серед праць іноземних науковців можна знайти більше досліджень, які були присвячені вивченню чинників електорального успіху на політичних виборах в різних країнах. Серед таких дослідників можна згадати Е. Хола, М. Снайдера, Дж. Мондак, П. Карлос, Л. Ренно, Г. Лутц, П. Лоевен, В. Чапін, Ч. Лоусон, Н. Берджрен, Дж. Генрік, П. Пану, М. Тавітс, Д. Таебел, Дж. Хіббін, С. Брандес, А. Хайм, А. Валлейо, Л. Швіндт-Баєр та інші.

Е. Холл та Дж. Снайдер⁵ виявили статистично значущий зв'язок між ідеологічною позицією політичних гравців та їхнім електоральним успіхом на прикладі виборів у США.

Дж. Мондак⁶ проаналізував компетентність та доброчесність політичних акторів як чинник їхнього електорального успіху та виявив, що чим більший є рівень компетентності та доброчесності кандидата на виборах, тим є більша ймовірність його перемоги.

П. Лоевен⁷ дослідив, чи можуть законодавчі пропозиції та ініціативи бути чинником електорального успіху політика на наступних виборах. Його дослідження доводить наявність причинно-наслідкового зв'язку та демонструє те, що попередній законодавчий досвід сприяє вищій симпатії виборців до кандидата та збільшує його шанси на переобрання.

⁵ Hall, Andrew B., and James M. Snyder Jr. "Candidate ideology and electoral success." p Manuscript, Stanford University (2015). URL:

https://stanforddpl.org/papers/hall_snyder_electoral_success_2015/hall_snyder_electoral_success_2015.pdf

⁶ Mondak, Jeffery J. "Competence, integrity, and the electoral success of congressional incumbents." The Journal of Politics 57.4 (1995): 1043-1069. URL:

<https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.2307/2960401>

⁷ Loewen, Peter John, et al. "A natural experiment in proposal power and electoral success." American Journal of Political Science 58.1 (2014): 189-196. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/ajps.12042>

Г. Лутц⁸ зробив перевірку наскільки важливим є місце кандидата у виборчому бюлетені для його успіху на виборах. Результати дослідження показують, що місце в бюлетені має чіткий і сильний вплив на кількість голосів, відданих за кандидата.

Д. Таебел⁹, погоджуючись з твердженням інших науковців про те, що зв'язок між місцем у бюлетені та електоральним успіхом кандидата є суттєвим, провів контрольоване експериментальне дослідження, у якому оцінив також вплив ідентифікації прізвища, довжини бюлетеня та кількості кандидатів на електоральний успіх. Результати доводять, що ці проміжні змінні також мають певне значення.

Дж. Хіббін, С. Брандес¹⁰ у своїй праці зробили перевірку гіпотези про те, що кількість людей у виборчому окрузі обернено пропорційно пов'язана з успіхом чинних законодавців на прикладі Сенату США. Результати їхнього дослідження показують, що сенатори з густонаселених штатів мають меншу перевагу, ніж сенатори з малонаселених штатів. Також дослідники зробили спробу пояснити, чому розмір виборчого округу має значення.

Дослідження А. Хайм, А. Валлейо та Л. Швіндт-Баср¹¹ є цікавим тим, що автори доводять, що кандидати, які балотувалися на виборні посади, але програли, мають більше шансів на перемогу на майбутніх виборах на ті самі або нижчі посади порівняно з кандидатами, які не мають досвіду балотування на виборах. Таким чином, досвід участі кандидата у передвиборчій кампанії, а не лише досвід перебування на посаді, також впливає на його електоральний успіх.

⁸ Lutz, Georg. "First come, first served: The effect of ballot position on electoral success in open ballot PR elections." Representation 46.2 (2010): 167-181. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00344893.2010.485808>

⁹ Taebel, Delbert A. "The effect of ballot position on electoral success." American Journal of Political Science (1975): 519-526. URL: <https://www.jstor.org/stable/2110542>

¹⁰ Hibbing, John R., and Sara L. Brandes. "State population and the electoral success of US senators." American Journal of Political Science (1983): 808-819. URL: <https://www.jstor.org/stable/2110894>

¹¹ Haime, Agustina, Agustín Vallejo, and Leslie Schwindt-Bayer. "Candidate experience and electoral success." Latin American Research Review 57.1 (2022): 170-187. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/latin-american-research-review/article/candidate-experience-and-electoral-success/1199EE2CCAFDC4E8E3EFD9F85E8126D2>

М. Тавітс¹² присвятив статтю перевірці припущення, що кандидати з сильними місцевими зв'язками (тобто місце народження або попередній політичний досвід місцевого рівня в цьому регіоні) мають бути більш успішними на виборах і з більшою ймовірністю можуть порушити партійну єдність у парламенті. Результати доводять, що кандидати з політичним досвідом на місцевому рівні, як правило, є більш успішними на виборах, і, потрапивши до парламенту, вони більш схильні поводитися незалежно і порушувати партійну єдність. У цей же час місце народження не впливає ні на особисте голосування, ні на партійну єдність.

В. Чапін¹³ проаналізував вибори до парламенту Німеччини і виявив, що більш електорально успішними були ті політичні партії, що зосереджували свою увагу на конкретних питаннях, зокрема імміграції. Відтак, підтримка або невідтримка питання імміграції у країні може стати чинником електорального успіху політичного актора на виборах.

Також є ряд дослідників, які зробили спробу проаналізувати те, чи впливає фактор привабливості зовнішності політика на його електоральний успіх. Такими науковцями є Г. Лутц¹⁴, Ч. Лавсон¹⁵, . Берджрен, Дж. Генрік, П. Пану¹⁶. Дослідження даних авторів проводилося на прикладі Сполучених Штатів Америки, Швейцарії, Фінляндії та Індії. Усі автори у своїх працях доходять висновку, що фактор привабливості зовнішності кандидата додає шансів йому на перемогу під час політичної гонки, тобто впливає на електоральний успіх.

¹² Tavits, Margit. "Effect of local ties on electoral success and parliamentary behaviour: The case of Estonia." *Party politics* 16.2 (2010): 215-235. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1354068809341053>

¹³ Chapin, Wesley D. "Explaining the electoral success of the new right: The German case." *West European Politics* 20.2 (1997): 53-72. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01402389708425191>

¹⁴ Lutz, Georg. "The electoral success of beauties and beasts." *Swiss Political Science Review* 16.3 (2010): 457-480. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/j.1662-6370.2010.tb00437.x>

¹⁵ Lawson, Chappell, et al. "Looking like a winner: Candidate appearance and electoral success in new democracies." *World Politics* 62.4 (2010): 561-593. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/world-politics/article/abs/looking-like-a-winner-candidate-appearance-and-electoral-success-in-new-democracies/B9FE18A2FDE35B2600D835AA2C38AC2C>

¹⁶ Berggren, Niclas, Henrik Jordahl, and Panu Poutvaara. "The looks of a winner: Beauty and electoral success." *Journal of public economics* 94.1-2 (2010): 8-15. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S004727270900142X>

Найбільший інтерес дослідників даної статті становить праця П. Карлоса та Л. Ренно¹⁷, оскільки останні, використавши метод лінійної регресії, проаналізували рід занять, стать та рівень освіти кандидата як детермінанти його електорального успіху. П. Карлос та Л. Ренно робили дослідження на прикладі виборів до Палати депутатів Бразилії на виборах 1998, 2002 та 2006 років. Ми ж, у свою чергу, використавши цю саму методологію, хочемо проаналізувати ці змінні як чинники електорального успіху кандидатів у народні депутати України за 2014 та 2019 роки.

Заповнення прогалини у вивченні детермінантів електорального успіху кандидатів у народні депутати в українській політичній науці дозволить краще розуміти формування і функціонування одного з найголовніших органів державної влади в Україні та політичного процесу у цілому.

Мета дослідження: з'ясувати детермінанти електорального успіху кандидатів, що обиралися за мажоритарною системою, під час парламентських виборів 2014 та 2019 років в Україні.

Реалізація дослідницької мети передбачає розв'язання **таких завдань:**

а) визначити чинники, які сприяли електоральному успіху кандидатів у народні депутати, які під час парламентських виборів 2014 та 2019 років в Україні балотувалися за мажоритарною системою;

б) виявити, який з досліджуваних чинників був найбільш впливовим для електорального успіху кандидатів у народні депутати під час парламентських виборів 2014 та 2019 років в Україні, що обиралися за мажоритарною системою.

Предметом дослідження є аналіз чинників електорального успіху (партійна приналежність, стать, вік, освіта) кандидатів-мажоритарників у народні депутати під час парламентських виборів у 2014 та 2019 роках.

¹⁷ Pereira, Carlos, and Lucio Renno. "Successful re-election strategies in Brazil: the electoral impact of distinct institutional incentives." Electoral Studies 22.3 (2003): 425-448. URL: <https://www.scielo.br/j/bpsr/a/YLpQPLFGvwd4rkZczPkbsjG/?lang=en>

Дослідницьке питання полягає в тому, чи вплинули партійне висування, стать, рік народження та освіта кандидатів у народні депутати, які обиралися за мажоритарною системою, на кількість здобутих ними голосів під час парламентських виборів 2014 та 2019 років в Україні.

Дані та методи. Для проведення аналізу було сформовано набір даних, де зібрано інформацію про кандидатів у народні депутати, які балотувалися на парламентських виборах 2014 та 2019 років в Україні. Дані за 2014 рік взято з архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук в розділі репозиторій соціальних даних (*Repozytorium Danych Społecznych*)¹⁸. Дані за 2019 рік було зібрано з вебсайту Центральної виборчої комісії¹⁹ та газети «Урядовий кур'єр»²⁰.

Для проведення цього дослідження застосовано метод множинної лінійної регресії, який дає можливість поглянути на статистичну значущість кожної з незалежних змінних та міру їх впливу на залежну змінну.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, шести підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

¹⁸ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

¹⁹ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

²⁰ *Урядовий Кур'єр* - газета центральних органів влади України онлайн. URL: https://ukurier.gov.ua/media/files/2019-7/2019_07_02_ZVK.pdf

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕЛЕКТОРАЛЬНОГО УСПІХУ

1.1. Теоретичні основи електорального успіху

В наукових дослідженнях з політичної науки не існує одного визначення терміну «електоральний успіх». Це поняття визначають за різними критеріями, що залежать від мети дослідження та політичного контексту. Можемо знайти дослідження, де під електоральним успіхом розуміється перемога на виборах й зайняття певних посад²¹; здобуття певної частки голосів або мандатів²²; поєднання об'єктивних і суб'єктивних факторів, серед яких політична стратегія, фінансові ресурси, організація виборчої кампанії, популярність та впізнаваність кандидата, соціокультурний контекст²³. Також у деяких дослідженнях можна знайти визначення електорального успіху як досягнення політичним актором психологічного та соціального зв'язку із виборцями²⁴. Також електоральний успіх можна визначити як один з показників ефективності політичної партії, руху чи кандидата в рамках виборчого процесу²⁵. Тобто, це поняття можна трактувати по-різному.

Ми дослідили праці науковців, які займалися вивченням чинників електорального успіху, та дійшли висновку, що єдиного правильного й повного переліку чинників електорального успіху немає, оскільки він може мати різні визначення в залежності від мети дослідження.

²¹ Pomper G. M. Party Organization & Electoral Success. *Polity*. 1990. Т. 23, № 2. С. 187–206. URL: <https://doi.org/10.2307/3235071>

²² Perissinotto R., Bolognesi B. Electoral Success and Political Institutionalization in the Federal Deputy Elections in Brazil (1998, 2002 and 2006). *Brazilian Political Science Review*. 2010. Т. 4, № 1. С. 10–32. URL: <https://doi.org/10.1590/1981-3865201000010001>

²³ Шведа Ю. В. Політичні партії у виборах: теорія та практика виборчої кампанії : навч. посіб. Київ : "Знання", 2012. 376 с. URL: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/10/Schveda_Politychni-partij.pdf

²⁴ Бокоч В. М. Електоральний маркетинг в політичному процесі: теорія та міжнародна практика : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2014. 207 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/294/1/БОКОЧ%20Вікторія%20Михайлівна%200.pdf>

²⁵ Чебаненко О., Ковриженко Д. Ефективність політичних партій: проблеми та перспективи // Часопис Парламент. – 2007. – №. 1. – С. 4-44.

Існують теорії та дослідження, які пояснюють електоральний успіх через індивідуальні якості та характеристики політичних акторів (зовнішність/фізична привабливість, професійний досвід/професія/рід діяльності, компетентність) (Дж. Мондак, Л.А. Швіндт-Байєр, М. Малекі, Б. Ф. Крісп, Г. Луц, П. Карлос, Л. Ренно), соціально-демографічні чинники (вік, стать, освіта, раса тощо) (Б. Е. Адам, Р. Шрайбер, П. Карлос, Л. Ренно, Л. А. Швіндт-Байєр, М. Малекі, Б. Ф. Крісп), економічні чинники (ВВП, інфляція, рівень безробіття), (Й. Долежалова, В. Гавлік, А. Сланий, П. Вейводова), політичні чинники (попередня політична діяльність, партійна приналежність, політична активність) (П. Лоевен, Т. Шефер, Ш. Ціоніт, Л. А. Швіндт-Байєр, М. Малекі, Б. Ф. Крісп), ідеологію (Е. Холл та Дж. Снайдер, Дж. Л. Карсон, Р. Д. Вільямсон), організаційні (структурні) чинники (регіон балотування, організаційна спроможність, матеріальні ресурси, політичні технології тощо) (Дж. М. Помпер, Г. Луц), комунікаційні чинники (комунікаційні та медійні навички, впізнаваність/популярність тощо) (Т. Шефер, Ш. Ціоніт, Г. Луц), інституційні чинники (виборча система, місце в списку партії) (М. Дюверже, Д. Таебел, Г. Луц, Л. А. Швіндт-Байєр, М. Малекі, Б. Ф. Крісп) та інші. Відтак, електоральний успіх можна і варто досліджувати у різних площинах та через різні детермінанти.

Одним з найперших науковців, що спробував пояснити електоральний успіх через виборчу систему був Моріс Дюверже²⁶. Французький соціолог та політолог відомий тим, що сформулював концепцію з теорії політичних систем про те, як виборчі системи впливають на структуру партійної системи, а також політичний ландшафт країни та електоральний успіх тих чи інших політичних акторів. Закон Дюверже полягає в трьох ключових твердженнях: мажоритарна система (відносної більшості) сприяє формуванню двопартійної системи, пропорційна виборча система сприяє існуванню багатопартійної системи, а змішані системи призводять до перехідних форм партійних систем.

²⁶ Хайнас В. Моріс Дюверже про політичні партії та партійні системи. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2004. № 1. С. 63–83. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/46985>

У мажоритарних системах, де вибори відбуваються за принципом «переможець забирає все», як, наприклад, у США або Великій Британії, виборці зазвичай голосують стратегічно. Це призводить до того, що малі партії мають мало шансів виграти вибори, і партійна система концентрується навколо двох великих політичних сил. У країнах з пропорційною виборчою системою, де представництво в парламенті відповідає частці голосів, отриманих на виборах, малі партії мають більше шансів на успіх, і виборці менше побоюються втратити свій голос. А якщо система виборів включає елементи мажоритарної та пропорційної систем, тобто виборча система є змішаною, це може створити умови як для великих партій, так і можливості для малих. Відтак, виборча система є фактором електорального успіху різних політичних акторів (малих та великих політичних партій).

Джеральд М. Помпер намагався пояснити електоральний успіх через організаційну спроможність політичного актора. У 1990 році він опублікував статтю «Party Organization & Electoral Success»²⁷, де досліджував взаємозв'язок між організаційною силою політичних партій, їхніми стратегіями мобілізації виборців і електоральним успіхом. Автор ставить питання: що таке сильна політична партія і які характеристики визначають її ефективність? Помпер вивчає, чи організаційна сила партії, яка проявляється через кількість активістів, внутрішню структуру і діяльність, безпосередньо впливає на результати голосування, тобто електоральний успіх. Важливою складовою цього дослідження є врахування зовнішніх факторів, таких як демографічні особливості виборчих округів. Автор наголошує, що оцінка партійної ефективності має базуватися не лише на організаційних характеристиках, а й на здатності партій адаптуватися до соціальних, економічних і культурних умов середовища.

²⁷ Pomper G. M. Party Organization & Electoral Success. *Polity*. 1990. Т. 23, № 2. С. 187–206. URL: <https://doi.org/10.2307/3235071>

Під організаційною силою політичної партії Помпер розуміє внутрішню спроможність партії, а саме розвинену структуру, кількість активістів, залучення до кампаній, регулярні партійні збори тощо. Організаційну силу часто сприймають як критерій ефективності, однак автор піддає це припущення критиці, вказуючи, що розвинена організація не завжди гарантує електоральний успіх. Також у своєму дослідженні Помпер визначає таке ключове поняття як «електоральна сила партії». Під цим терміном він має на увазі здатність партій залучати виборців через агітацію, кампанії з реєстрації виборців та мобілізацію електорату. Помпер наголошує, що саме цей аспект є критичним для виборчого успіху, особливо на рівні місцевих виборів. А також, науковець стверджує, що демографічні характеристики виборців, такі як щільність населення, рівень доходів, освіти, етнічний склад тощо, істотно впливають на результати виборів. Автор підкреслює, що правильна оцінка впливу партійної діяльності на її електоральний успіх можлива лише за умови, що всі ці чинники будуть враховані. Тобто успіх визначається не кількістю партійних структур чи активістів, а здатністю вигравати вибори. Помпер наголошує на необхідності розрізняти організаційний потенціал і реальний результат на виборах. Дослідження ґрунтується на аналізі виборів у 25 муніципалітетах округу Мідлсекс, штат Нью-Джерсі. Автор використовує регресійний аналіз для оцінки впливу різних чинників на результати виборів. Результати цього дослідження запевняють про те, що демографічні змінні пояснюють значну частину варіації результатів виборів. Найбільш суттєвий вплив партії мають на етапі реєстрації виборців. Дані показують, що активна реєстраційна кампанія може значно збільшити підтримку партії. Показники організаційної сили, такі як кількість активістів чи частота партійних заходів, додали лише 2-4% до пояснення варіації у результатах виборів. Це свідчить, що партійна структура сама по собі не є достатньою умовою для успіху на виборах. Відтак, ефективність партії та її електоральний успіх оцінювати через її здатність залучати виборців, а не за розміром організації чи кількістю активістів. Автор критикує підхід, що

зосереджується на організаційних характеристиках, наголошуючи, що ці показники не відображають реального впливу партій на виборчий процес.

Група чеських дослідників Й. Долежалова, В. Гавлік, А. Сланий, П. Вейводова написали працю «Economic factors determining the electoral success of far-right and far-left parties in the EU countries»²⁸ і спробували пояснити електоральний успіх через економічні чинники. У цій статті автори досліджують, як економічні умови впливають на успіх крайніх правих та крайніх лівих партій у виборах у 23 країнах ЄС за період 1995–2012 років. Метою цієї статті є встановлення, якою мірою економічні кризи сприяли зростанню підтримки цих політичних сил. У роботі використовуються статистичні моделі для оцінки впливу макроекономічних індикаторів (ВВП, безробіття, інфляції) і контрольних змінних (міграція, соціальні виплати, освітній рівень тощо). Автори виявили, що погіршення ВВП, зростання безробіття чи інфляція не мали статистично значущого впливу на голосування за крайні праві партії. Найважливішим чинником для електорату крайніх правих стало зменшення обсягу соціальних виплат. У країнах, де соціальна підтримка знижувалася (наприклад, у Греції та Угорщині), праві партії здобували значно більше голосів. Попри відсутність статистично значущого впливу рівня міграції, риторика крайніх правих активно використовувала ксенофобію та «соціальний шовінізм». Зниження ВВП та зростання безробіття були ключовими чинниками збільшення електоральної підтримки крайніх лівих. Наприклад, у Греції в період економічної кризи крайні ліві партії отримали значний приріст голосів. А зниження міжнародної торгівлі, яка сприймається виборцями як загроза національному виробництву, підсилювало підтримку лівих партій. Люди з нижчим рівнем освіти частіше голосували за крайні лівих, зокрема через страх втратити роботу в умовах економічної нестабільності.

²⁸ Economic factors determining the electoral success of far-right and far-left parties in the EU countries / J. Doležalová та ін. *Society and Economy*. 2017. Т. 39, № 1. С. 27–48. URL: <https://doi.org/10.1556/204.2016.001>

Автори стверджують, що у відповідь на економічну кризу ліві партії пропонують радикальні соціальні програми, спрямовані на перерозподіл ресурсів. Відтак, виборці з нижчим рівнем доходу та зайнятість у галузях з низькою кваліфікацією частіше голосують за лівих. Крайні праві партії апелюють до захисту «корінного населення», часто звинувачуючи мігрантів у соціально-економічних проблемах. Скорочення соціальних виплат, яке посилює відчуття невдоволення населення, також сприяє успіху правих. На заході ЄС крайні ліві були більш успішними, зокрема в країнах, сильно постраждалих від кризи (Греція, Португалія). У посткомуністичних країнах Східної Європи ліві партії здебільшого не отримали значної підтримки через негативну спадщину комунізму.

Отже, у висновках науковці стверджують, що успіх крайніх партій у Європі залежить від низки економічних і соціальних факторів. Для крайніх правих ключову роль відіграють соціальні виплати та страх перед імміграцією. Для крайніх лівих – економічний спад, безробіття та зростання соціальної нерівності. Структурні зміни в економіці, викликані кризами, підривають довіру до популярних партій, відкриваючи шлях до парламентів як крайнім правим, так і крайнім лівим. І згідно з цією статтею чинниками електорального успіху можуть бути економічні фактори.

Джеймі Л. Карсон і Раян Д. Вільямсон досліджували електоральний успіх політичних акторів через ідеологічну позицію. У своїй праці «Candidate Ideology and Electoral Success in Congressional Elections»²⁹ автори розглянули, як ідеологічні позиції кандидатів впливають на їхній успіх на виборах до Палати представників США. Автори зосередилися на ролі ідеологічної відповідності між кандидатом і його округом, намагаючись пояснити, чому більш радикальні кандидати частіше зазнають поразки. Центральне питання дослідження полягало в тому: чи залежить успіх кандидата не лише від його досвіду чи ресурсів, але й

²⁹ Carson J. L., Williamson R. D. Candidate ideology and electoral success in congressional elections. *Public Choice*. 2017. Vol. 176, no. 1-2. P. 175–192. URL: <https://doi.org/10.1007/s11127-017-0492-2>

від того, наскільки його ідеологія відповідає настроям виборців округу? Також у дослідженні зроблено особливий акцент на проблемі поляризації в Конгресі США. Автори припустили, що існуючі виборчі інститути, як-от партійні праймеріз (попередні вибори, на яких члени політичної партії або виборці загалом визначають свого кандидата на майбутні загальні вибори) і джеррімендерінг (практика маніпуляції межами виборчих округів з метою отримання політичної переваги для певної партії, групи або кандидата), можуть посилювати цю тенденцію, але водночас служать механізмом стримування для найбільш радикальних кандидатів. Автори ґрунтувалися на теорії просторових виборів (Ентоні Даунс, 1957)³⁰, яка передбачає, що кандидати повинні займати позиції, близькі до «медіанного виборця», щоб збільшити свої шанси на перемогу. Проте вони вказують, що кандидати часто відхиляються від цієї стратегії, займаючи більш екстремальні позиції для мобілізації основного електорату. Автори висунули гіпотезу: «Чим більша ідеологічна дистанція між кандидатом і його округом, тим нижчими є шанси кандидата на перемогу». Згідно з авторами статті, цей зв'язок діє в обох напрямках: помірковані кандидати мають перевагу в центристських округах; радикальні кандидати краще вписуються в ідеологічно екстремальні округи.

Крім того, науковці зазначили момент про те, що існуючі виборчі інститути можуть сприяти поляризації та стримувати її одночасно. Наприклад, виборці мають тенденцію обирати поміркованіших кандидатів на загальних виборах, навіть якщо радикали домінують на етапі праймеріз. Дослідники приходять до висновку, що переможці виборів є менш радикальними, ніж їхні суперники. Ця закономірність зберігається як для досвідчених кандидатів так і для новачків. Згідно з американським політичним контекстом у центристських округах радикальні кандидати практично не мають шансів на перемогу, а у більш радикальних округах екстремальна ідеологія кандидата має менший негативний вплив, але все одно не гарантує перемоги. Демократи частіше перемагають у

³⁰ Downs, A. (1957). *An economic theory of democracy*. New York, NY: Harper and Row.

поміркованих округах, тоді як республіканці домінують у більш радикальних округах. Також автори звертають увагу на те, що кандидати мають найвищі шанси на перемогу завдяки своєму досвіду, впізнаваності та фінансовій підтримці. А ідеологічна відповідність між кандидатом і його округом є важливим чинником електорального успіху. Кандидати, які надто віддалені від виборців за своїми позиціями, знижують свої шанси на перемогу, незалежно від інших факторів.

Існують теорії, які пояснюють електоральний успіх через зовнішню привабливість кандидатів. У статті Георга Луца «The Electoral Success of Beauties and Beasts»³¹ досліджується, як фізична привабливість кандидатів впливає на їхній виборчий успіх, використовуючи приклад виборів до Національної ради Швейцарії у 2007 році. Швейцарська виборча система є з відкритими бюлетенями і ця особливість дала змогу дослідити вплив особистих характеристик кандидатів окремо від партійних уподобань. Автор зазначає, виборці не завжди аналізують програми чи політику кандидатів, а використовують простіші підходи для прийняття рішень. Ця стаття зосереджується на ролі фізичної привабливості як однієї з таких стратегій. Автор зазначає, що раніше вибір виборців пояснювався такими факторами, як політичні програми, ідеологію політичного актора (тобто чи є збіг політики партій чи кандидатів із вподобаннями виборців) та довірою до політичних лідерів (тобто чи є залежність від минулих успіхів та лідерських якостей). Проте, як зазначає автор, в умовах низької політичної освіченості та поінформованості виборців важливими стають простіші критерії, серед яких соціально-демографічні характеристики, такі як вік, стать, расова приналежність тощо, та фізична привабливість, яку часто пов'язують із компетентністю, надійністю чи лідерськими якостями, навіть якщо такі асоціації необґрунтовані. Автор спирається на попередні дослідження, які підтверджують, що привабливість

³¹ Lutz G. The Electoral Success of Beauties and Beasts. *Swiss Political Science Review*. 2010. Т. 16, № 3. С. 457–480. URL: <https://doi.org/10.1002/j.1662-6370.2010.tb00437.x>

відіграє роль у виборчому процесі. Наприклад, дослідження Антонікіса і Далга (2009)³² демонструє, що навіть діти здатні інтуїтивно «обрати переможця» на основі лише фотографій. Відтак, автор висуває гіпотезу, що фізична привабливість позитивно впливає на виборчий успіх кандидатів через два ключові механізми: ефект уваги (привабливі кандидати частіше привертають увагу виборців, особливо в умовах багатокандидатних виборів) та стереотипи привабливості (люди схильні асоціювати привабливість із такими характеристиками, як компетентність, популярність і здатність до лідерства).

У результаті проведення цього дослідження автор приходить до наступних висновків. Фізична привабливість мала значний вплив на успіх кандидатів у зазначених виборах. Вплив був особливо помітним для голосів від виборців інших партій, які обирали кандидатів, покладаючись переважно на візуальне сприйняття. Хоча компетентність і корелює з привабливістю, її вплив на результат був незначним. Це свідчить, що виборці більше реагують на зовнішні ознаки, ніж на оцінку компетентності. Вплив привабливості був однаково значущим як для чоловіків, так і для жінок. Також було досліджено, що на електоральний успіх впливали і інші чинники, зокрема такі: кандидати отримували суттєву перевагу завдяки своїй упізнаваності, позиції у списку (кандидати у перших місцях партійного списку отримували більше голосів), витрат на передвиборчу кампанію. Це дослідження підтверджує, що фізична привабливість кандидатів є важливим фактором виборчого успіху.

Ізраїльські науковці Тамір Шефер та Шауль Ціоніт роблять вагомий внесок у вивченні комунікацій, політики та взаємозв'язку між ними. У статті «Media-political skills, Candidate selection methods and electoral success»³³ дослідники здійснили аналіз важливості медійних і політичних навичок для електорального успіху політичних акторів. Автори стверджують, що у сучасній політичній

³² Antonakis J., Dalgas O. Predicting Elections: Child's Play!. *Science*. 2009. Vol. 323, no. 5918. P. 1183. URL: <https://doi.org/10.1126/science.1167748>

³³ Sheaffer T., Tzionit S. Media-political skills, Candidate selection methods and electoral success. *The Journal of Legislative Studies*. 2006. T. 12, № 2. С. 179–197. URL: <https://doi.org/10.1080/13572330600739447>

системі медіа стали важливим посередником між кандидатами та виборцями, а політики, які володіють риторичними здібностями, вміють співпрацювати з медіа й демонструють харизматичність, мають більше шансів бути обраними, особливо у демократичних системах. Водночас, за Т. Шефером та Ш. Ціонітом, роль інституційних механізмів, таких як методи відбору кандидатів (праймеріз, рішення партійних лідерів тощо), впливає на значущість цих навичок. У статті досліджується, чи демократизація процесу відбору кандидатів у партіях підвищує важливість медійно-політичних компетенцій, і чи залишається парламентська активність кандидата значущим фактором електорального успіху. Дослідження показало, що медійно-політичні навички мають значний і статистично підтверджений вплив на електоральний успіх. Політики, які виявляли високі здібності до спілкування, були частіше переобрані, ніж ті, у кого ці навички були посередніми. Всупереч очікуванням авторів, рівень парламентської активності, навіть за високих показників, не впливав на результати виборів. У демократичних методах відбору (праймеріз) медійно-політичні навички були ключовим фактором успіху. У ексклюзивних системах, де кандидати обираються партійними лідерами, медійні навички мали мінімальний вплив. Відтак, науковці доходять висновку, що медійно-політичні навички є вирішальними для електорального успіху, особливо у демократичних партійних системах, а парламентська активність не відіграє суттєвої ролі у підтримці виборців, навіть якщо є високі показники законодавчої роботи. Ця стаття демонструє важливість медійної компетенції у сучасній політиці, розкриваючи зв'язок між індивідуальними навичками кандидатів і виборчими системами, та формує нові теоретичні основи для аналізу політичних комунікацій.

Автори статті «Gender, Campaign Finance, and Electoral Success in Municipal Elections»³⁴ Брайан Е. Адамс та Роні Шрайбер, дослідники з Університету Сан-

³⁴ Adams B. E., Schreiber R. Gender, Campaign Finance, and Electoral Success in Municipal Elections. *Journal of Urban Affairs*. 2011. Т. 33, № 1. С. 83–97. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1467-9906.2010.00508.x>

Дієго проаналізували гендерну нерівність у політичному представництві на місцевому рівні США, розглядаючи гендер як один з чинників електорального успіху.

Дані цього дослідження підтверджують, що жінки, які балотуються на місцеві посади, мають такі ж шанси на успіх, як і чоловіки. Успішність жінок пояснюється тим, що їхні кампанії фінансуються на рівні чоловіків, вони мають схожий професійний і політичний досвід і у більшості міст жінки отримують голоси з аналогічною частотою, що й чоловіки. Проте перепорою до рівномірного представництва жінок і чоловіків у органи влади автори називають недостатню кількість жінок-кандидатів до органів влади. Автори зазначають, що жінки становлять лише 13% серед кандидатів у мери та 28% серед кандидатів у міські ради. Причинами цього дослідники називають недостатню політичну амбіційність (гендерна соціалізація створює відчуття, що політика є «чоловічою» сферою) та пріоритет домашніх ролей (через зосередженість на ролях догляду за сім'єю жінки частіше обирають позиції, що дозволяють зберігати баланс між сімейним життям і політикою, наприклад місцевий рівень рад, а не посади мера чи вище або альтернативні способи участі в політиці, наприклад, через громадські організації або волонтерство).

Американські науковці-політологи Леслі А. Швіндт-Байєр, Майкл Малекі, Браян Ф. Крісп у своїй статті «Candidate Gender and Electoral Success in Single Transferable Vote Systems»³⁵ (2010) також аналізують вплив гендеру на виборчий успіх кандидатів у системах пропорційного голосування з передачею голосів. Їхнє дослідження охоплює вибори у трьох країнах – Австралії, Ірландії та Мальті. Автори цієї статті оцінюють, чи впливає гендер кандидата на його чи її шанси здобути мандат, яким чином індивідуальні, партійні фактори взаємодіють із гендером та з'ясовують, чи відрізняються ці ефекти в різних культурних та інституційних контекстах (Австралія, Ірландія, Мальта).

³⁵ Schwindt-Bayer L. A., Malecki M., Crisp B. F. Candidate Gender and Electoral Success in Single Transferable Vote Systems. *British Journal of Political Science*. 2010. Т. 40, № 3. С. 693–709. URL: <https://doi.org/10.1017/s000712340999010x>

Науковці з'ясували, що у Австралії жінки мають перевагу у голосах першого туру (+1%), але ця перевага не завжди трансформується у здобуття мандату. У Ірландії гендер негативно впливає на шанси жінок. Їхній середній результат голосів знижується з 9.5% (чоловіки) до 7.5% (жінки). А у Мальті гендер не має статистично значущого впливу, але загальна тенденція негативна для жінок.

Також автори з'ясували, що кандидати, які вже обіймають або раніше обіймали посади (тобто мають попередній політичний досвід), мають вищі шанси переобрання. Для жінок цей ефект сильніший в Австралії (+14% голосів) порівняно з чоловіками (+10%). Попередній політичний досвід кампаній також сприяє переможним результатам жінок-кандидатів в Ірландії, але не має значного впливу в Мальті. В Ірландії досвід збільшує шанси чоловіків на +2.5%, тоді як для жінок цей приріст становить лише +1%. Також науковці досліджували, як позиція в списку впливає на результати виборів. В Австралії партійний рейтинг кандидата має значний вплив, тоді як в Ірландії й Мальті алфавітний порядок у списках має лише мінімальний ефект.

Бразильські політологи Педро Карлос та Лусіо Ренно також досліджували електоральний успіх. У своїй статті «Electoral Success and Political Institutionalization in the Federal Deputy Elections in Brazil»³⁶ автори детально аналізують, які змінні впливають на шанси кандидатів здобути мандат у Палаті депутатів Бразилії за 1998, 2002, 2006 роки. Автори застосовують статистичний метод, такий як логістична регресія, для оцінки впливу демографічних, професійних і політичних чинників. Одним із найважливіших висновків дослідження є те, що політичний професіоналізм є суттєвим фактором електорального успіху бразильських кандидатів у депутати. Кандидати з попереднім досвідом роботи у законодавчих органах (депутати, сенатори, радники) мали значно вищі шанси бути обраними. У 1998 році вони мали шанси,

³⁶ Perissinotto R., Bolognesi B. Electoral Success and Political Institutionalization in the Federal Deputy Elections in Brazil (1998, 2002 and 2006). *Brazilian Political Science Review*. 2010. Т. 4, № 1. С. 10–32. URL: <https://doi.org/10.1590/1981-3865201000010001>

що перевищували показники непрофесійних політиків у 6 разів, у 2002 – у 12 разів, а в 2006 – у 13 разів. Професія кандидата також значно впливала на його шанси здобути мандат. У статті відзначено, що лікарі, інженери та економісти систематично були надмірно представлені серед обраних, юристи також займали домінуючі позиції в політиці, однак їхній вплив зменшується, бізнесмени, промисловці та фермери мали відносно менший, але все ж значущий вплив, особливо у правих партіях, а державні службовці, попри свої привілеї (гарантоване місце роботи, час для кампаній), демонстрували низькі шанси на обрання. Також автори статті дослідили, чоловіки систематично переважали серед обраних у всіх трьох виборах, становлячи понад 90% обраних кандидатів. Жінки були недопредставлені, особливо у правих партіях. Ліві партії демонстрували трохи вищий рівень гендерної інклюзії, але навіть там жінки складали меншість серед обраних. Вища освіта значно підвищувала шанси на обрання. Кандидати з дипломом університету мали у 2-3 рази більші шанси на успіх, ніж ті, хто мав лише середню або базову освіту. Ця тенденція була однаково сильною в усіх ідеологічних групах. Вік мав обмежений вплив на електоральний успіх. У більшості випадків він не був статистично значущим фактором, за винятком виборів 2002 року, де кандидати старше 40 років мали дещо більші шанси на успіх.

Також бразильські науковці проаналізували ідеологічні розбіжності політичних партій та вплив цього чинника на електоральний успіх. У ідеологічно правих партія серед обраних кандидатів домінували бізнесмени, промисловці, фермери та інженери. У ідеологічно центристських партіях спостерігалася висока представленість інженерів і фактором успіху був попередній політичний досвід. У ідеологічно лівих партіях значну роль відігравали лікарі, металурги та банківські службовці. Також ліві партії демонстрували найменшу гендерну нерівність. Відтак, у цій статті зроблено спробу проаналізувати попередній політичний досвід, професію, стать, вік, освіту та ідеологію як чинники електорального успіху політичних акторів.

Отже, електоральний успіх можна пояснювати через багато різних факторів. На основі вивченої нами літератури ми спробували структурувати чинники електорального успіху, створити їхню класифікацію та відобразити це у таблиці 1.1.

Важливо зазначити, що наведений нами перелік чинників електорального успіху ми не вважаємо за повний та довершений. Таблицю з класифікацією чинників електорального успіху можна доповнювати, розширювати, удосконалювати, проводячи подальші дослідження на цю тему.

Таблиця 1.1

Класифікація чинників електорального успіху

Категорія чинників	Приклади
Індивідуальні	Професійний досвід (професія/рід діяльності), компетентність, зовнішня фізична привабливість
Соціально-демографічні	Вік, стать, освіта, раса
Економічні	ВВП, інфляція, безробіття
Політичні	Політичний досвід, політична активність, партійна приналежність
Ідеологічні	Ідеологія політичного актора, цінності
Організаційні (структурні)	Регіон балотування, організаційна спроможність, матеріальні ресурси (фінанси, доступ до медіа тощо), політичні технології
Інституційні	Виборча система, позиція в списку партії
Комунікаційні	Комунікаційні та медійні навички, впізнаваність/популярність

Джерело: таблиця створена авторкою дослідження.

У нашому дослідженні під електоральним успіхом ми будемо розуміти перемогу кандидатів у народні депутати України на парламентських виборах та здобуття ними мандату в законодавчому органі. Електоральний успіх кандидатів ми будемо досліджувати через соціально-демографічні та політичні чинники.

А саме ми спробуємо дослідити, чи впливали вік, стать, освіта та партійне висування на електоральний успіх кандидатів у народні депутати України та якою мірою. У наступному підрозділі ми пояснимо, яку методологію ми будемо використовувати для досягнення цієї мети.

1.2. Методологія дослідження

Оскільки метою цього дослідження є пошук та аналіз чинників, які впливали на електоральний успіх кандидатів у народні депутати під час парламентських виборів в Україні у 2014 та 2019 роках, особлива увага приділяється кількості здобутих голосів як індикатору успішності, а також впливу соціально-демографічних характеристик і політичної афіліації кандидатів.

Для проведення аналізу було сформовано набір даних із відкритих джерел, де зібрано інформацію про кандидатів у народні депутати, які балотувалися на парламентських виборах 2014 року та 2019 року в Україні. Дані про кандидатів 2014 року взято з архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук в розділі репозиторію соціальних даних (*Repozytorium Danych Społecznych*)³⁷, завдяки яким було проведено польсько-українсько-угорське дослідження на тему «Towards electoral control in Central and Eastern Europe»³⁸. Ми отримали доступ до таких даних про кандидатів у народні депутати в Україну в 2014 році: ПІБ кандидата, стать, рік народження, партійність, партійне висування чи самовисування, регіон балотування, округ балотування, освіта та кількість здобутих голосів. Дані про кандидатів 2019 року ми збирали з двох джерел. На вебсайті Центральної виборчої комісії³⁹ ми зібрали дані про ПІБ, регіон балотування, округ балотування, стать, партійність, партійне висування чи самовисування та кількість здобутих голосів кандидатів. Дані про

³⁷ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

³⁸ Palaguta N. Towards electoral control in Central and Eastern Europe. Warsaw : IFiS PAN Publishers, 2016. 307 с.

³⁹ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

освіту та рік народження кандидатів за 2019 рік ми власноруч збирали з газети «Урядовий кур'єр»⁴⁰. Також для перевірки різних біографічних даних кандидатів ми збирали інформацію й на інших доступних вебресурсах та у публічних реєстрах, зокрема використовували платформу «Рух ЧЕСНО»⁴¹.

За 2014 рік було проаналізовано 3194 кандидати-мажоритарники. За 2019 рік було проаналізовано 3080 кандидатів-мажоритарників. Всього в дослідженні було зібрано та проаналізовано дані про 6274 кандидатів-мажоритарників.

Емпірична частина дослідження складається з трьох основних етапів. На першому етапі ми провели описову статистику для узагальнення та візуалізації основних характеристик вибірки. Ми визначили гендерний розподіл кандидатів по роках балотування до парламенту, проаналізували тип висування кандидатів, подивилися на загальну картину віку кандидатів, визначили частки рівнів освіти, з якими балотувалися кандидати, а також подивилися на розподіл цих характеристик за регіонам і побудували графічні візуалізації для кращого розуміння розподілу ключових змінних.

На другому етапі ми проаналізували кандидатів, які балотувалися і в 2014, і в 2019 році. У дослідженні ми будемо називати їх кандидатами повторного балотування. Ми дослідили, чи змінювали кандидати повторного балотування політичні партії, від яких вони висувалися на парламентських виборах у 2014 і в 2019 роках, та на які саме.

На третьому етапі ми використали метод множинної лінійної регресії для визначення чинників електорального успіху та оцінки впливу незалежних змінних на залежну змінну.

Залежною змінною в дослідженні є кількість голосів, отриманих кандидатами у народні депутати під час парламентських виборів, які обиралися за мажоритарною системою. У кількісному вимірі залежна змінна представлена

⁴⁰ Урядовий Кур'єр - газета центральних органів влади України онлайн. URL: https://ukurier.gov.ua/media/files/2019-7/2019_07_02_ZVK.pdf

⁴¹ Офіційний сайт «Рух ЧЕСНО». URL: <https://www.chesno.org/>

за метричною шкалою як загальне число здобутих голосів, отриманих кандидатами до парламенту.

Незалежними змінними (досліджуваними чинниками електорального успіху) є: стать, рік народження, партійне висування, освіта.

Змінна «стать» відповідає гендеру кандидата (чоловік або жінка), що балотувався на парламентських виборах. У дослідженні ця змінна вимірюється за дихотомічною номінальною шкалою і набуває значень 1 – для чоловіків, 0 – для жінок.

Змінна «рік народження» відповідає року народженню кандидата, що балотувався на парламентських виборах. У дослідженні ця змінна представлена за метричною шкалою.

Для представлення змінної «освіта» в доступному для аналізу вимірі було застосовано номінальну шкалу. Кожній категорії було присвоєне значення від 1 до 5, де 1 – вища освіта, 2 – незакінчена вища, 3 – професійно-технічна (спеціальна), 4 – повна загальна середня освіта, 5 – базова загальна середня.

Змінна «партійне висування» відповідає фактичному висуванню кандидата, що балотувався на парламентських виборах, від певних політичних партій. У дослідженні ця змінна вимірюється за дихотомічною номінальною шкалою і набуває значень 1 – кандидат висувався від політичної партії, 0 – кандидат був самовисуванцем.

Множинна лінійна регресія – це статистичний метод, який використовується для вивчення зв'язку між однією залежною змінною та кількома незалежними змінними (предикторами). Цей метод дозволяє оцінити, як зміни в незалежних змінних впливають на залежну змінну, і визначити значущість кожного з предикторів⁴².

Рівняння множинної лінійної регресії можна зобразити так:

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_k X_k + \varepsilon$$

⁴² Introduction to Multiple Linear Regression. Statology. URL: [Introduction to Multiple Linear Regression - Statology](https://www.statology.org/multiple-linear-regression/)

де:

- Y – залежна змінна;
- B_0 – константа;
- $B_1, \beta_2, \dots, \beta_k$ – коефіцієнти регресії, які показують силу та напрямок впливу незалежних змінних $X_1, X_2, \dots, X_k$ на Y ;
- $X_1, X_2, \dots, X_k$ – незалежні змінні (предиктори);
- ε – залишкова (випадкова) похибка.

Для кожної незалежної змінної ми оцінимо її статистичну значущість за допомогою t-тесту ($p\text{-value} < 0,05$), а також проаналізуємо значущі змінні для визначення їхнього впливу на кількість голосів, отриманих кандидатами.

Для аналізу даних буде використано спеціалізоване програмне забезпечення SPSS для проведення описової статистики, побудови візуалізацій та виконання регресійного аналізу.

SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) – це програмне забезпечення для статистичного аналізу даних, яке широко використовується у соціальних науках, маркетингових дослідженнях, медицині, економіці та багатьох інших галузях. Розроблене компанією IBM, SPSS є одним із найпопулярніших інструментів для обробки даних завдяки простоті використання, широкому набору функцій та інтуїтивному інтерфейсу.

Доцільність використання методу множинної лінійної регресії в цьому дослідженні полягає в тому, що метод дає змогу перевірити вплив незалежних змінних (різних чинників) на досліджуване явище (електоральний успіх) та досягнути поставленої мети у цій роботі.

РОЗДІЛ II. ЗАГАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ КАНДИДАТІВ У НАРОДНІ ДЕПУТАТИ УКРАЇНИ У 2014 ТА 2019 РОКАХ

2.1. Описова статистика даних про кандидатів у народні депутати України за 2014 та 2019 роки

Згідно з даними архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁴³ у 2014 році у виборах до парламенту України взяло участь 3194 кандидати у народні депутати, які балотувалися за мажоритарною системою. У гендерному розподілі це виглядало так: 460 кандидатів-мажоритарників (14,4%) були жінками, 2734 (85,6%) кандидати-мажоритарники були чоловіками (рис. 2.1).

Рисунок 2.1. Гендерний розподіл кандидатів-мажоритарників у народні депутати України у 2014 році.

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁴⁴.

Частка кандидатів у народні депутати на парламентських виборах 2014 року варіюється між різними регіонами України. Надалі ми проведемо аналіз розподілу часток кандидатів у народні депутати у розрізі областей, щоб виявити закономірності у представленні регіонів серед кандидатів та визначити регіони з найвищими та найнижчими показниками.

Дані охоплюють 25 адміністративно-територіальних одиниць України, включаючи м. Київ. Частка розподілу кандидатів-мажоритарників у розрізі областей у 2014 році коливається від 1,82% (Чернівецька область) до 8,52% (м. Київ) (додаток 1).

⁴³ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

⁴⁴ Там само.

Найменше кандидатів представляли Чернівецька, Волинська та Тернопільська області, де частка склала 1,82%, 1,85% і 1,85% відповідно. На дещо вищому рівні — Закарпатська область (1,97%), Миколаївська (2,25%), Рівненська (2,32%), Херсонська (2,38%), Кіровоградська (2,50%) та Сумська області (2,69%). Івано-Франківська (3,01%), Чернігівська (3,04%), Житомирська (3,07%), Черкаська (3,16%), Хмельницька (3,35%), Вінницька (3,54%), Запорізька (3,98%) області мають помірні показники, що вказує на стабільну, але не надмірну політичну активність. Далі йдуть області з середнім рівнем представленості кандидатів: Полтавська (4,07%), Львівська (4,10%) і Луганська (5,57%) області. До групи регіонів з високою часткою кандидатів належать Харківська (6,04%), Донецька (6,51%), Дніпропетровська (6,64%), Київська область (7,80%) та Одеська області (7,98%). Найбільшу частку кандидатів представляло місто Київ, де цей показник становив 8,52%, що значною мірою можна пояснити політичною активністю столиці. Дані про частку кандидатів із Автономної Республіки Крим та м. Севастополь недоступні через анексію Криму в 2014 році. Графічно ці дані можна представити у вигляді рисунку 2.2.

Розподіл кандидатів у народні депутати на парламентських виборах 2014 року демонструє значну нерівномірність між регіонами України. Найвищі частки кандидатів спостерігаються у м. Київ та у великих промислових центрах переважно зі східної частини країни (Дніпропетровська, Київська, Одеська, Луганська, Харківська області). У західних областях України (Чернівецька, Тернопільська, Волинська) спостерігаються найменші частки кандидатів-мажоритарників у 2014 році. Такі відмінності між політичною залученістю у різних регіонах України можна пояснити різними політичними, економічними та демографічними чинниками (наприклад політична активність, промислова розвиненість, кількість населення регіону тощо).

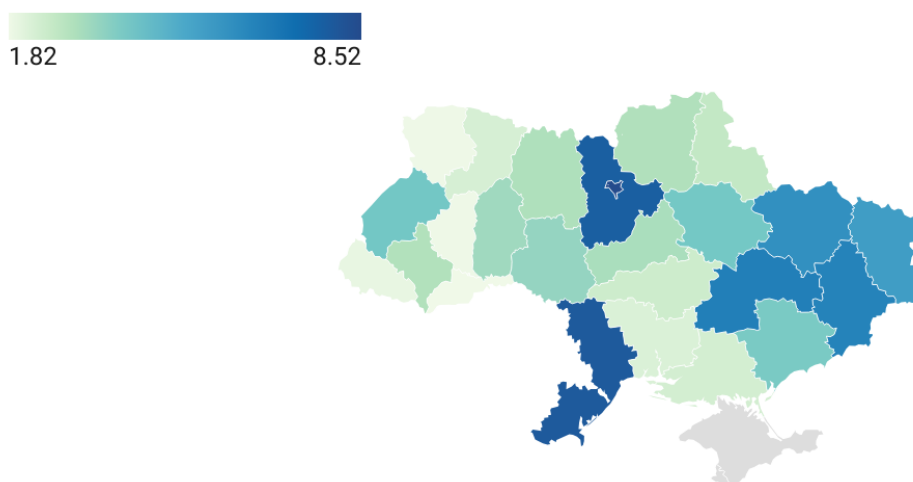

Рисунок 2.2. Розподіл кандидатів-мажоритарників у народні депутати України у 2014 році у розрізі областей.

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁴⁵.

Проаналізуємо тепер розподіл кандидатів-мажоритарників у розрізі областей під час парламентських виборів 2014 року за гендером.

Частка кандидаток-жінок у народні депутати на парламентських виборах 2014 року також суттєво варіювалася між регіонами України (додаток 2). Найнижчий показник спостерігався у Закарпатській області — лише 0,65%. Далі йдуть Тернопільська, Волинська та Чернівецька області з однаковим рівнем у 1,09%, Сумська та Херсонська області — з однаковим рівнем у 1,30%. У Кіровоградській області цей показник становив 1,52%, у Чернігівській області — 1,74%. Житомирська, Миколаївська та Рівненська області мають однакову частку в 2,17%, тоді як Полтавська та Черкаська області демонструють трохи вищий показник у 2,39%. На рівні трохи більше 3% знаходяться Івано-Франківська (3,04%) та Львівська області (3,04%), а також Хмельницька область із показником 3,26%. Вінницька область показала частку 4,13%, Харківська — 4,57%, Запорізька — 4,78%. Донецька область досягла рівня 5,65%, а

⁴⁵ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

Дніпропетровська — 6,30%. Київська та Одеська області вирізняються високим рівнем у 9,78% та 10,87% відповідно, м. Київ має 11,52%, а лідером за часткою кандидаток стала Луганська область із показником 11,96%. Дані для міста Севастополь та Автономної Республіки Крим відсутні. Такий розподіл демонструє значні регіональні відмінності у представленості жінок серед кандидатів. Графічно ці результати можна поглянути на рисунку 2.3.

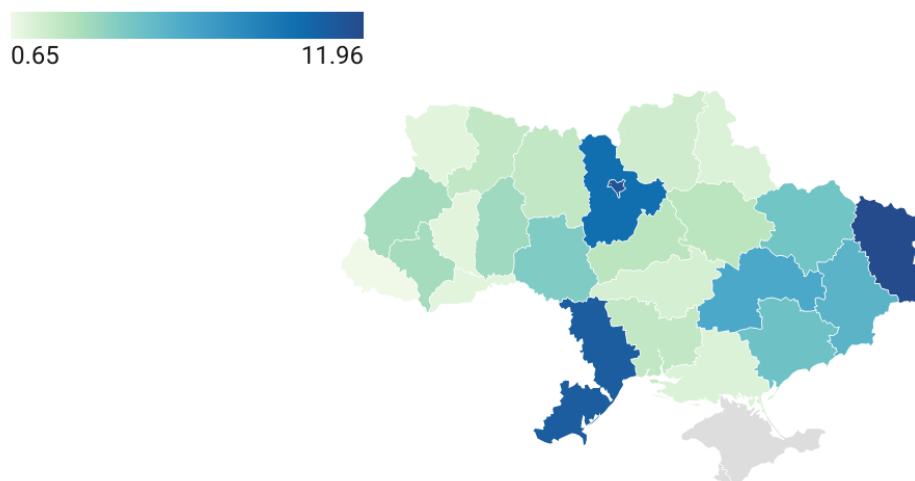

Рисунок 2.3. Розподіл кандидатів-мажоритарників за гендером жінка у народні депутати України у 2014 році у розрізі областей.

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁴⁶.

Частка кандидатів-чоловіків у народні депутати України на парламентських виборах 2014 року також мала значні регіональні відмінності (додаток 3). Найнижчий показник зафіксовано у Чернівецькій області — 1,94%, а також у Волинській і Тернопільській областях, де він становив 1,98%. Закарпатська область показала трохи вищий рівень — 2,19%, за нею йдуть Миколаївська (2,27%) та Рівненська області (2,34%). У Херсонській області цей показник склав 2,56%, а у Кіровоградській — 2,67%. Сумська область досягла частки 2,93%, тоді як Івано-Франківська область — 3,00%. На рівні понад 3%

⁴⁶ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

розташувалися Житомирська (3,22%), Чернігівська (3,26%) і Черкаська області (3,29%), а також Хмельницька область із часткою 3,37%. Вінницька область показала 3,44%, а Запорізька — 3,84%. Полтавська область досягла рівня 4,35%, тоді як Львівська (4,28%) і Луганська (4,50%) області мали схожі показники. Харківська область показала 6,29%, а Донецька і Дніпропетровська області продемонстрували майже однакові частки — 6,66% і 6,69% відповідно. Київська область вирізняється часткою 7,46%, а Одеська — 7,50%. Найвищий рівень частки кандидатів-чоловіків спостерігався в м. Київ, де він становив 8,01%. Дані для міста Севастополь та Автономної Республіки Крим відсутні. Такий розподіл свідчить про різні рівні політичної активності чоловіків у різних регіонах України. Графічно ці результати можна поглянути на рисунку 2.4.

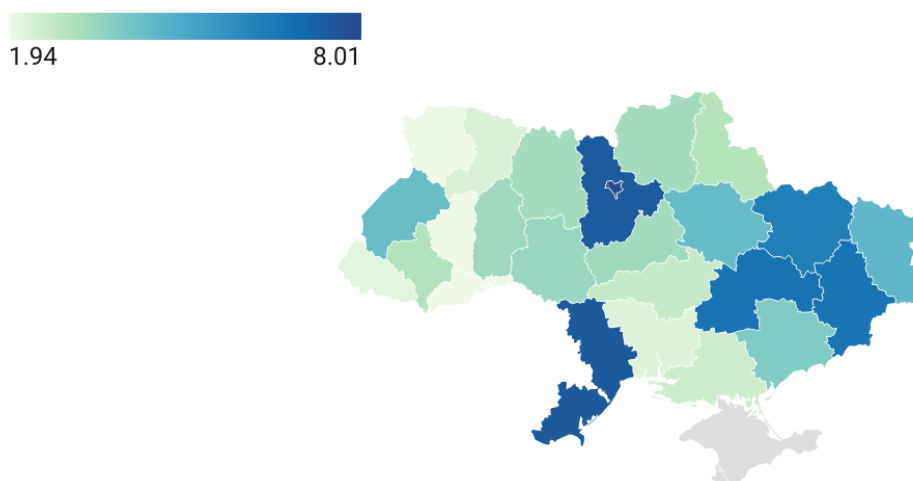

Рисунок 2.4. Розподіл кандидатів-мажоритарників за гендером чоловік у народні депутати України у 2014 році у розрізі областей.

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁴⁷.

Тепер проаналізуємо загальний гендерний розподіл кандидатів-мажоритарників у розрізі областей під час парламентських виборів у 2014 році (додаток 4).

⁴⁷ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

Частка кандидаток-жінок та кандидатів-чоловіків на парламентських виборах 2014 року в Україні значно варіювалася в залежності від області. Найнижчий рівень представленості жінок спостерігався в Закарпатській області, де частка кандидаток складала лише 4,76%, а також у Сумській області (6,98%) та Херсонській області (7,89%). У межах від 8% до 10% кандидатів-жінок балотувалося в таких областях: Чернігівська (8,25%), Полтавська (8,46%), Тернопільська (8,47%), Волинська (8,47%), Чернівецька (8,62%), Кіровоградська (8,75%). Дещо вищі значення зафіксовані в Житомирській (10,20%), Львівській (10,69%), Харківській (10,88%), Черкаській (10,89%) областях. У Донецькій області балотувалося 12,5% кандидатів-жінок. Більше 13% жінок балотувалося у Рівненській (13,51%), Дніпропетровській (13,68%), Миколаївській (13,89%) областях. У Хмельницькій та Івано-Франківській області балотувалося понад 14% жінок (14,02% та 14,58% відповідно). Вінницька (16,81%) та Запорізька (17,32%) області мали вже показники вище 16%. Одні з найбільших часток кандидатів-жінок були в Київській (18,07%) та Одеській (19,61%) областях. Лідером серед усіх регіонів стала Луганська область, де 30,90% кандидатів були жінками, що є найвищим показником в Україні. У м. Київ частка жінок серед кандидатів склала 19,49%, що також свідчить про досить високий рівень представленості жінок у столиці.

Відповідно найвищі показники частки кандидатів-чоловіків спостерігалися в областях із найнижчим рівнем представленості жінок. Так, у Закарпатській області частка кандидатів-чоловіків становила 95,24%, що є найвищим показником серед усіх регіонів. Інші області, де частка чоловіків також перевищує 90%, це Сумська область – 93,02%, Херсонська – 92,11%, Чернігівська – 91,75%, Полтавська – 91,54%, Тернопільська – 91,53% , Волинська – 91,53%, Чернівецька – 91,38%, Кіровоградська – 91,25%. У більшості інших регіонів частка чоловіків становить від 80% до 89%, що знову ж таки вказує на домінування чоловіків у балотуванні у народні депутати України у 2014 році. Зокрема, у Житомирській області – 89,8%, Львівській – 89,31%, Харківській – 89,12%, Черкаській – 89,11%, Донецькій – 87,5%,

Рівненській – 86,49%, Дніпропетровській – 86,32%, Миколаївській – 86,11%, Хмельницькій – 85,98%, Івано-Франківській – 85,42%, Вінницькій – 83,19%, Запорізькій – 82,68%, Київській – 81,93%, Одеській – 80,39%. Хоч у Луганській області і найнижчий показник частки балотування чоловіків у народні депутати України у 2014 році – 69,1%, однак в межах області чоловіки тут теж складають більшу частину кандидатів. У столиці, м. Київ, цей показник становить 80,51%, що є відносно низьким для порівняння з іншими областями, але все ще значним. Дані для міста Севастополь та Автономної Республіки Крим відсутні.

Відтак, у кожному з регіонів чоловіки переважали серед кандидатів, хоча в окремих областях частка жінок була помітною. Ці дані підкреслюють значну гендерну нерівність серед кандидатів на парламентських виборах 2014 року, з переважанням чоловіків у політичному середовищі України. Графічно ці результати можна поглянути на рисунку 2.5.

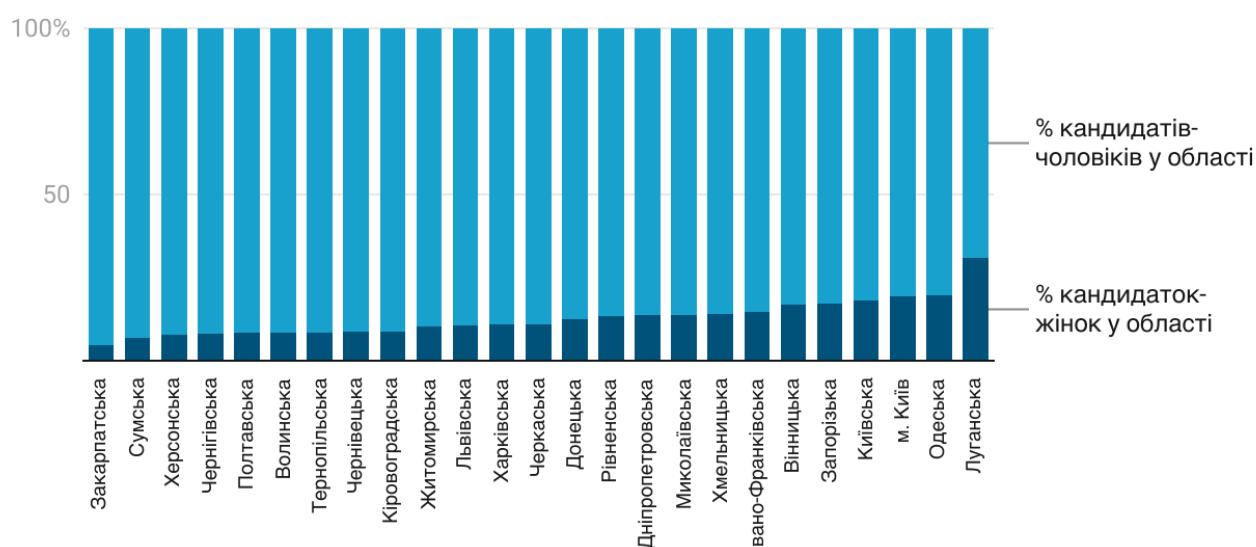

Рисунок 2.5. Гендерний розподіл кандидатів-мажоритарників у 2014 році у розрізі областей.

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁴⁸.

⁴⁸ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

Згідно з даними Центральної виборчої комісії⁴⁹ у 2019 році на виборах до парламенту України взяло участь 3080 кандидатів у народні депутати, які балотувалися за мажоритарною системою. У гендерному розподілі це виглядало так: 477 кандидатів- мажоритарників (15,49%) були жінками, 2603 кандидати-мажоритарники (84,51%) були чоловіками. Графічно ці результати зображено на рисунку 2.6.

Рисунок №. Гендерний розподіл кандидатів-мажоритарників у народні депутати у 2019 році.

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження за даними ЦВК⁵⁰.

Частка кандидатів у народні депутати на парламентських виборах 2019 року також варіюється між різними регіонами України (додаток 5).

Найменша кількість кандидатів-мажоритарників на позачергових виборах до парламенту України у 2019 році була у Волинській області (1,43%). Також низькі показники балотування (від 2% до 3%) кандидатів-мажоритарників були у таких областях: Рівненська (2,08%), Чернівецька (2,21%), Тернопільська (2,24%), Херсонська (2,27%), Житомирська (2,40%), Кіровоградська (2,44%), Сумська (2,53%), Закарпатська (2,69%), Миколаївська (2,82%), Хмельницька (2,92%). Від 3% до 4% кандидатів-мажоритарників балотувалися у таких областях: Івано-Франківська (3,08%), Чернігівська (3,08%), Вінницька (3,44%), Черкаська (3,64%), Запорізька (3,80%), Луганська (3,99%). Від 4% до 6% кандидатів-мажоритарників балотувалися у таких областях: Полтавська (4,64%), Харківська (5%), Львівська (5,45%). Понад 6% відсотків кандидатів-мажоритарників балотувалися у Одеській (6,27%), Донецькій (6,56%), Київській

⁴⁹ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

⁵⁰ Там само

(6,88%), Дніпропетровській (9,55%) областях та місті Київ (8,57%). Інформація про місто Севастополь та Автономну Республіку Крим відсутні.

Ці дані свідчать знову про нерівномірний розподіл кандидатів у народні депутати у розрізі областей під час парламентських виборів 2019 року. Також простежується тенденція, що більша частка кандидатів балотується саме зі східної частини країни, менша частка – із західної. Центральна, південна та північна частини України мають переважно середні показники часток кандидатів-мажоритарників. Графічно ці результати можемо побачити на рисунку 2.7.

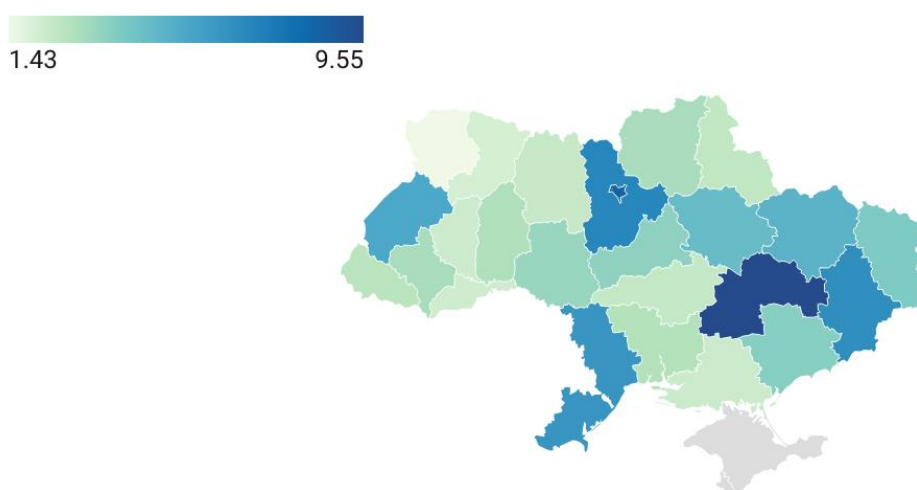

Рисунок 2.7. Розподіл кандидатів-мажоритарників у народні депутати України у 2019 році у розрізі областей.

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження за даними ЦВК⁵¹.

Як і в 2014 році, частка кандидаток-жінок на парламентських виборах 2019 року в Україні мала значні регіональні відмінності (додаток 6). Найнижчий показник був зафіксований у Волинській області — лише 0,63%. Далі йдуть Житомирська, Закарпатська та Кіровоградська області, де частка кандидаток становила 1,05%. Тернопільська, Рівненська, Херсонська та Івано-Франківська області також мали невисокі показники – 1,26%, 1,47%, 1,68%, 1,89% відповідно.

⁵¹ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії України. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

Трохи вищі результати показали Сумська (2,10%), Чернівецька (2,31%), Чернігівська (2,52%), Запорізька (2,73%), Миколаївська (2,73%), Хмельницька (2,94%) та Вінницька (3,77%) області. Помірно середні показники показали Полтавська (4,61%), Львівська (5,24%), Черкаська (5,45%), Одеська (5,66%), Луганська (5,87%) області. Високі показники мають Харківська (6,08%) та Київська (6,29%). А найвищі показники спостерігалися в Донецькій та Дніпропетровській областях – 9,43% та 10,48% відповідно, а також у м. Київ, де частка кандидаток-жінок становила 11,74%. Дані для міста Севастополь та Автономної Республіки Крим відсутні. Такий розподіл свідчить про значні регіональні відмінності у представленості жінок серед кандидатів на парламентських виборах 2019 року. Графічно ці результати можна поглянути на рисунку 2.8.

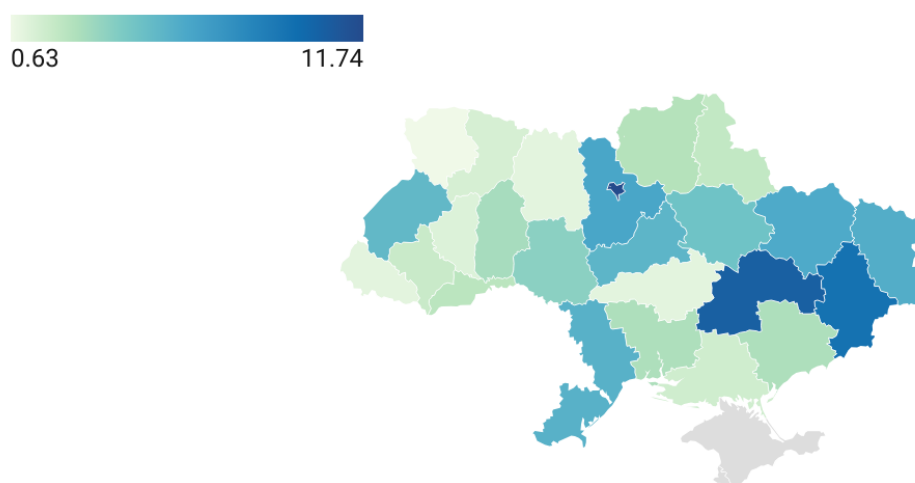

Рисунок 2.8. Розподіл кандидатів-мажоритарників за гендером жінка у народні депутати України у 2019 році у розрізі областей.

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження за даними ЦВК⁵².

Частка кандидатів-чоловіків на парламентських виборах 2019 року також мала значні регіональні варіації (додаток 7). Найнижчі показники були зафіксовані у Волинській (1,58%), Чернівецькій (2,19%), Рівненській (2,19%), Херсонській (2,38%) та Тернопільській (2,42%) областях. Трохи вищі показники

⁵² Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

мали Сумська (2,61%), Житомирська (2,65%), Кіровоградська (2,69%), Миколаївська (2,84%) та Хмельницька (2,92%) області. Закарпатська область показала 3,00%, Чернігівська – 3,19%, Івано-Франківська та Черкаська по 3,30%, Вінницька – 3,38%, Луганська – 3,65%. Середні показники мають Запорізька (4,00%), Полтавська (4,65%), Харківська (4,80%) та Львівська (5,49%) області. Високі показники мають Донецька (6,03%), Одеська (6,38%), Київська (6,99%), Дніпропетровська (9,37%) області, а також м. Київ – 7,99%. Дані для міста Севастополь та Автономної Республіки Крим відсутні. Такий розподіл також вказує на різні рівні політичної активності чоловіків у різних регіонах України. Графічно ці дані можна представити на рисунку 2.9.

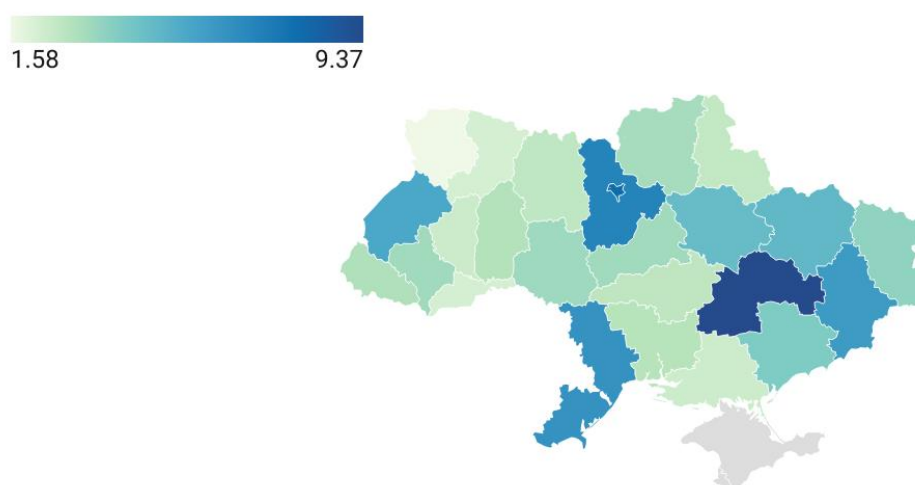

Рисунок 2.9. Розподіл кандидатів-мажоритарників за гендером чоловік у народні депутати України у 2019 році у розрізі областей.

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження за даними ЦВК⁵³.

Також ми спробували поглянути на загальний гендерний розподіл кандидатів-мажоритарників у розрізі областей у 2019 році (додаток 8).

Частки розподілу кандидатів-жінок та кандидатів-чоловіків в межах однієї області на парламентських виборах 2019 року суттєво варіювалися (рис. 2.10). Найнижчий рівень представленості кандидатів жінок спостерігався в

⁵³ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

Закарпатській (6,02%), Кіровоградській (6,67%), Житомирській (6,76%) та Волинській (6,82%) області. У межах від 8% до 15% кандидатів-жінок балотувалося в таких областях: Тернопільська (8,70%), Івано-Франківська (9,47%), Рівненська (10,94%), Запорізька (11,11%), Херсонська (11,43%), Чернігівська (12,63%), Сумська (12,82%), Одеська (13,99%), Київська (14,15%), Львівська (14,88%), Миколаївська (14,94%). Дещо вищі показники представленості жінок-кандидаток у порівнянні з чоловіками-кандидатами в межах однієї області можемо спостерігати в таких областях: Полтавська (15,38%), Хмельницька (15,56%), Чернівецька (16,18%), Вінницька (16,98%), Дніпропетровська (17,01%), Харківська (18,83%). Найвищі показники (понад 20%) представленості кандидатів-жінок у порівнянні з представленням кандидатів-чоловіків в межах однієї області мають Донецька (22,28%), Луганська (22,76%) та Черкаська (23,21%) області, а також місто Київ – 21,21%.

Відповідно найвищі показники частки кандидатів-чоловіків спостерігалися в областях із найнижчим рівнем представленості кандидатів-жінок. Так, у 2019 році у Закарпатській області частка кандидатів-чоловіків була найвищою серед інших регіонів і становила 93,98%. Також дуже високі показники представленості кандидатів-чоловіків у 2019 році спостерігалися в таких областях: Кіровоградська (93,33%), Житомирська (93,24%), Волинська (93,18%), Тернопільська (91,30%), Івано-Франківська (90,53%), Рівненська (89,06%), Запорізька (88,89%), Херсонська (88,57%), Чернігівська (87,37%), Сумська (87,18%), Одеська (86,01%), Київська (85,85%), Львівська (85,12%), Миколаївська (85,06%), Полтавська (84,62%), Хмельницька (84,44%), Чернівецька (83,82%), Вінницька (83,02%), Дніпропетровська (82,99%), Харківська (81,17%). Хоч у Донецькій (77,72%), Луганській (77,24%), Черкаській (76,79%) областях, а також місті Київ (78,79%) були найнижчі показники частки балотування кандидатів-чоловіків, ці результати все одно демонструють, що чоловіки все ж таки складають більшу частину кандидатів у розрізі всіх областей України. Дані для міста Севастополь та Автономної Республіки Крим відсутні. Графічно цей аналіз можна побачити на рисунку 2.10.

Отже, аналіз даних про кандидатів-мажоритарників на парламентських виборах 2014 та 2019 років в Україні виявляє важливі закономірності у їхньому гендерному складі, географічному розподілі та політичній активності регіонів.

Гендерна нерівність серед кандидатів у народні депутати залишається значною. У 2014 році лише 14,4% кандидатів-мажоритарників були жінками, тоді як у 2019 році цей показник зріс до 15,49%. Найбільша частка жінок-кандидаток у 2014 році була зафіксована у Луганській області (30,9%) і м. Київ (19,49%). У 2019 році ці регіони зберегли лідерство, хоча найбільший приріст відбувся у Дніпропетровській області (з 13,68% до 17,01%). Найнижча представленість жінок спостерігалася в Закарпатській області як у 2014, такі у 2019 році (4,76% та 6,02% відповідно).

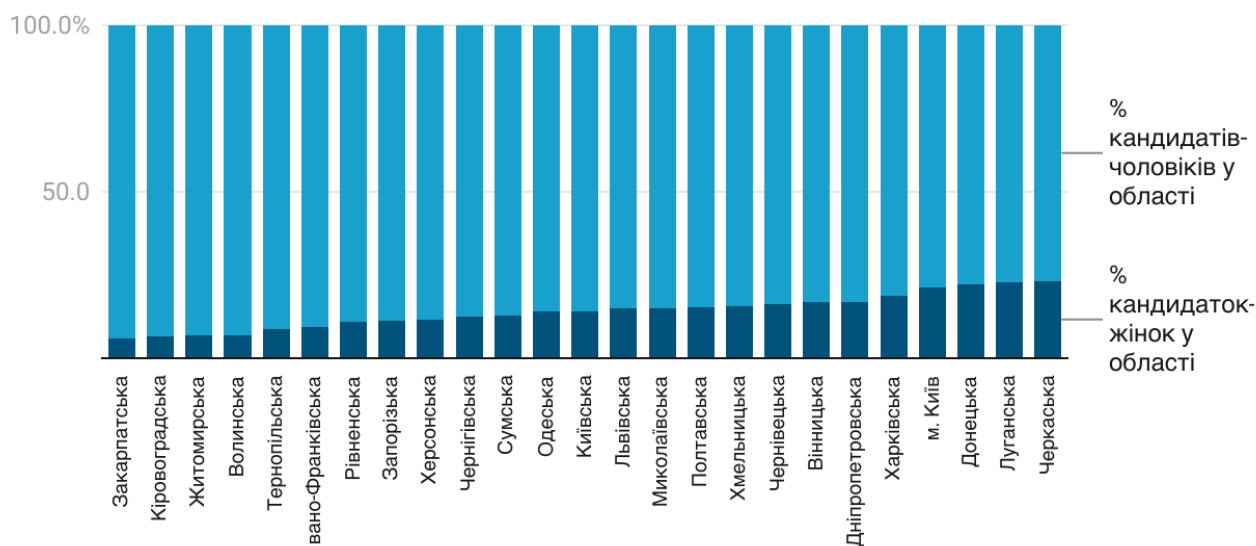

Рисунок 2.10. Гендерний розподіл кандидатів-мажоритарників у 2019 році у розрізі областей.

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження за даними ЦВК⁵⁴.

Чоловіки залишаються домінуючою категорією серед кандидатів. Їх частка у 2014 та 2019 роках залишалася високою, особливо у західних регіонах, таких як Закарпатська, Волинська та Житомирська області, де вона перевищувала 90%.

⁵⁴ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

Розподіл кандидатів між регіонами України демонструє значну нерівномірність. У 2014 році найбільша частка кандидатів походила зі столиці (м. Київ, 8,52%) та промислових центрів – Дніпропетровської (6,64%), Київської (7,80%), Одеської (7,98%) та Харківської (6,04%) областей. Натомість найменше кандидатів представляли Чернівецьку (1,82%), Волинську (1,85%) та Тернопільську (1,85%) області. У 2019 році тенденції залишилися подібними. Високий рівень представленості кандидатів знову спостерігався у Дніпропетровській області (9,55%) та м. Київ (8,57%), а найменші показники – у Волинській (1,43%) і Чернівецькій області (2,21%).

Можна припустити, що регіони з вищим рівнем політичної активності часто пов'язані з більшим населенням і розвиненішою економікою. Великі промислові центри та столиця України домінують у виборчих процесах, тоді як західні області демонструють нижчий рівень участі кандидатів у виборах.

Попри загальну стабільність тенденцій, між 2014 і 2019 роками спостерігається невелике збільшення частки жінок-кандидаток, що свідчить про поступовий прогрес у подоланні гендерної нерівності. Водночас чоловіки все ще значно переважають у складі кандидатів в усіх регіонах.

Дані виборів 2014 і 2019 років свідчать про значні гендерні та географічні диспропорції серед кандидатів у народні депутати. Ці нерівності можна пояснити соціально-економічними, демографічними та політичними особливостями регіонів. Хоча прогрес у представленості жінок є помітним, проблема залишається актуальною для подальшого вдосконалення виборчого процесу в Україні.

Проаналізуймо тепер інші характеристики кандидатів у народні депутати України на парламентських виборах 2014 та 2019 років.

Дані про освіту кандидатів у народні депутати показують нам, що у 2014 році балотувалося 2868 кандидатів (89,9%), що мали вищу освіту. 14 кандидатів (0,4%) мали незакінчену вищу освіту. 120 кандидатів (3,7%) мали професійно-технічну освіту, а повну загальну середню освіту мали 192 кандидати (6%). 3

рівнем освіти базова загальна середня у 2014 році балотувалося 0 кандидатів (0%) (рис. 2.11).

У 2019 році з вищою освітою балотувалося 2762 (89,7%) кандидатів, з незакінченою вищою – 0 (0,0%) кандидатів, з професійно-технічною – 189 (6,1%) кандидатів, з повною загальною середньою – 108 (3,5%) кандидатів, з базовою загальною середньою – 0 (0,0%) кандидатів. Для 21 (0,7%) кандидата дані відсутні (рис. 2.12).

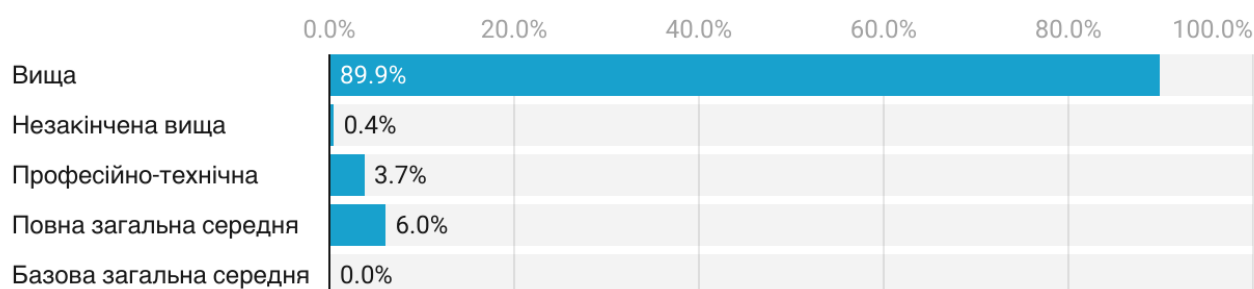

Рисунок 2.11. Освіта кандидатів у народні депутати, що балотувалися за мажоритарною системою на парламентських виборах 2014 року.

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁵⁵.

Також ми дослідили, що партійну приналежність на парламентських виборах 2014 року мали 1031 кандидат-мажоритарник (з 3194 кандидатів-мажоритарників). У відсотках це 32,3%. Партійну приналежність на парламентських виборах 2019 року мали 1005 кандидатів-мажоритарників (з 3080 кандидатів-мажоритарників). У відсотках це 32.6%. Відтак, кожен третій кандидат у 2014 та 2019 роках мав партійну приналежність (рис. 2.13).

⁵⁵ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

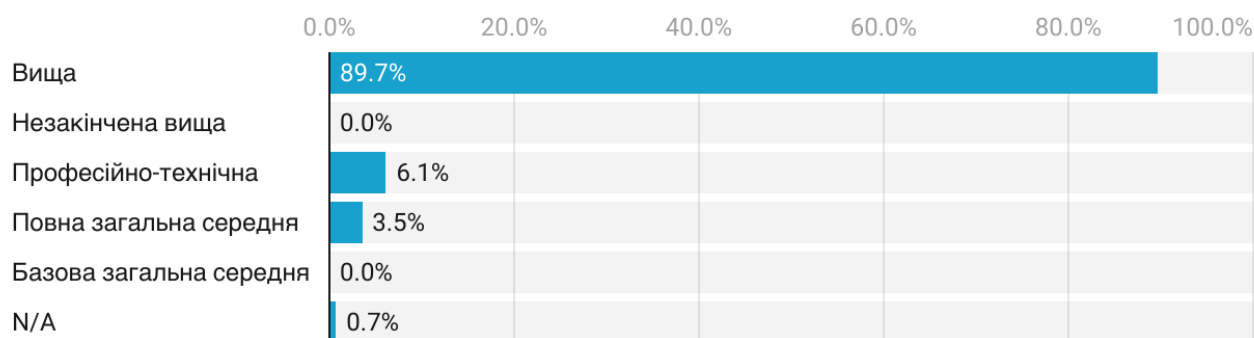

Рисунок 2.12. Освіта кандидатів у народні депутати, що балотувалися за мажоритарною системою на парламентських виборах 2019 року.

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження на основі даних ЦВК⁵⁶.

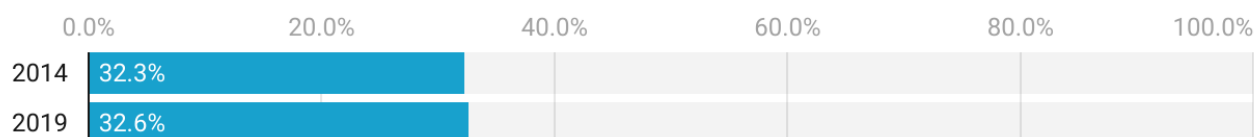

Рисунок 2.13. Частка кандидатів у народні депутати України під час парламентських виборів у 2014 та 2019 роках, що мали партійну приналежність.

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁵⁷ та Центральної виборчої комісії⁵⁸.

Отже, дані про рівень освіти кандидатів у народні депутати України свідчать про стабільно високий відсоток осіб із вищою освітою: у 2014 році їх частка становила 89,9%, у 2019 – 89,7%. Водночас партійна приналежність у ті ж роки була характерна для близько третини кандидатів (32,3% у 2014 році та 32,6% у 2019 році).

⁵⁶Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

⁵⁷ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

⁵⁸ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

2.2. Аналіз повторного балотування кандидатів у народні депутати у 2014 і 2019 роках

Досліджуючи кандидатів-мажоритарників 2014 року (3194 осіб) і 2019 року (3080 осіб), ми виявили, що 398 кандидатів балотувалися за мажоритарною системою і в 2014 році, і в 2019 році. Це означає, що 12,92% кандидатів-мажоритарників 2019 року були і кандидатами-мажоритарниками у 2014 році.

У цьому розділі тих кандидатів у народні депутати, що балотувалися за мажоритарною системою як у 2014 році, так і в 2019, ми будемо називати повторними кандидатами.

Надалі ми проаналізуємо, від яких політичних партій висувалися повторні кандидати-мажоритарники у 2014 та 2019 роках, чи змінювали повторні кандидати політичні партії, від яких вони висувалися, та на які саме. До спостереження ми включили тільки ті політичні партії, які були представлені у парламенті України у 2014 та 2019 роках. За 2014 рік до спостереження були включені такі політичні партії: «Європейська солідарність», «Народний фронт», «Батьківщина», «Самопоміч», «Опозиційний блок», «Радикальна партія Ляшка», «Свобода», «Сильна Україна», «Заступ», «Правий сектор», та «Воля» (табл.2.1). За 2019 рік до спостереження були включені такі політичні партії: «Слуга народу», «Опозиційна платформа – за життя», «Батьківщина», «Європейська солідарність», «Голос», «Опозиційний блок», «Свобода», «Самопоміч» (табл.2.2).

У 2014 році 26 кандидатів-мажоритарників (6,53%), що були кандидатами-мажоритарниками і у 2019 році, висувалися від політичної партії «Народний фронт», 57 повторних кандидатів (14,32%) – від політичної партії «Європейська солідарність», 2 повторні кандидати (0,5%) – від політичної партії «Самопоміч», 6 повторних кандидатів (1,51%) – від політичної партії «Опозиційний блок», 22 повторні кандидати (5,53%) – від політичної партії «Радикальна партія Ляшка», 21 повторний кандидат-мажоритарник (5,28%) – від політичної партії «Батьківщина», 13 повторних кандидатів (3,27%) – від політичної партії

«Свобода», 2 повторні кандидати (0,5%) – від політичної партії «Сильна Україна», 3 повторні кандидати-мажоритарники (0,75%) – від політичної партії «Заступ», 3 повторні кандидати-мажоритарники (0,75%) – від політичної партії «Правий сектор», 4 повторні кандидати-мажоритарники (1,01%) – від політичної партії «Воля» та 228 повторних кандидатів-мажоритарників (57,29%) були самовисуванцями. 11 повторних кандидатів-мажоритарників (2,76%) балотувалися від інших політичних партій, які у 2014 році не потрапили у парламент України (табл.2.1).

Таблиця. 2.1

Частка висування повторних кандидатів від різних політичних партій у
2014 році

Висування 2014	Кількість	%
Народний фронт	26	6,53
Європейська солідарність	57	14,32
Самопоміч	2	0,50
Опозиційний блок	6	1,51
Радикальна партія Ляшка	22	5,53
Батьківщина	21	5,28
Свобода	13	3,27
Сильна Україна	2	0,50
Заступ	3	0,75
Правий сектор	3	0,75
Воля	4	1,01
Самовисування	228	57,29
Інші партії	11	2,76
Всього повторних кандидатів	398	100

Джерело: таблиця створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁵⁹ та Центральної виборчої комісії⁶⁰.

⁵⁹ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

⁶⁰ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

У 2019 році 4 кандидати-мажоритарники (1,01%) (повторні кандидати), що були кандидатами-мажоритарниками і у 2014 році, висувалися від політичної партії «Слуга народу», 18 повторних кандидатів-мажоритарників (4,52%) – від «Опозиційна платформа – за життя», 29 повторних кандидатів (7,29%) – від «Батьківщина», 11 повторних кандидатів (2,76%) – від «Європейська солідарність», 5 повторних кандидатів (1,26%) – від «Голос», 14 повторних кандидатів (3,52%) – від «Опозиційний блок», 20 повторних кандидатів (5,03%) – від «Свобода», 4 повторні кандидати (1,01%) – від «Самопоміч» та 252 повторні кандидати-мажоритарники (63,32%) були самовисуванцями. 41 повторний кандидат-мажоритарник (10,3%) балотувався від інших політичних партій, які у 2019 році не потрапили у парламент України (табл. 2.2).

Таблиця. 2.2

Частка висування повторних кандидатів від різних політичних партій у
2019 році

Висування 2019	Кількість	%
Слуга народу	4	1,01
Опозиційна платформа - за життя	18	4,52
Батьківщина	29	7,29
Європейська солідарність	11	2,76
Голос	5	1,26
Опозиційний блок	14	3,52
Свобода	20	5,03
Самопоміч	4	1,01
Самовисування	252	63,32
Інші партії	41	10,30
Всього повторних кандидатів	398	100

Джерело: таблиця створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁶¹ та Центральної виборчої комісії⁶².

⁶¹ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

⁶² Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

Проаналізуємо тепер, як повторні кандидати, що балотувалися на парламентських виборах 2014 року від політичних партій, змінювалися свою партійну афіліацію на парламентських виборах 2019 року.

Проаналізуємо кандидатів, що у 2014 році висувалися від політичної партії «Європейська солідарність» (табл. 2.3). 47 кандидатів (82,46%), що у 2014 році балотувалися від політичної партії «Європейська солідарність, у 2019 році балотувалися як самовисуванці. 5 кандидатів (8,77%), що у 2014 році балотувалися від політичної партії «Європейська солідарність, у 2019 році також балотувалися від політичної партії «Європейська солідарність». 1 кандидат (1,75%), що у 2014 році балотувався від політичної партії «Європейська солідарність, у 2019 році балотувався від політичної партії «Батьківщина». 1 кандидат (1,75%), що у 2014 році балотувався від політичної партії «Європейська солідарність, у 2019 році балотувався від політичної партії «Голос». І ще 3 кандидати (5,26%), що у 2014 році балотувалися від політичної партії «Європейська солідарність, у 2019 році балотувалися від інших політичних сил.

Таблиця 2.3

Партійна афіліація кандидатів, що у 2014 році висувалися від політичної партії «Європейська солідарність»

2014	2019	Кількість	%
Європейська солідарність	Самовисування	47	82,46
Європейська солідарність	Європейська солідарність	5	8,77
Європейська солідарність	Батьківщина	1	1,75
Європейська солідарність	Голос	1	1,75
Європейська солідарність	Інші партії	3	5,26
Всього		57	100

Джерело: таблиця створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁶³ та Центральної виборчої комісії⁶⁴.

⁶³ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

⁶⁴ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

Тобто ми бачимо, що всього 8,77% кандидатів, що були висуванцями від політичної партії «Європейська солідарність», зберегли вірність цій політичній силі та у 2019 році висувалися також від неї. Графічно ці дані можна відобразити на рисунку

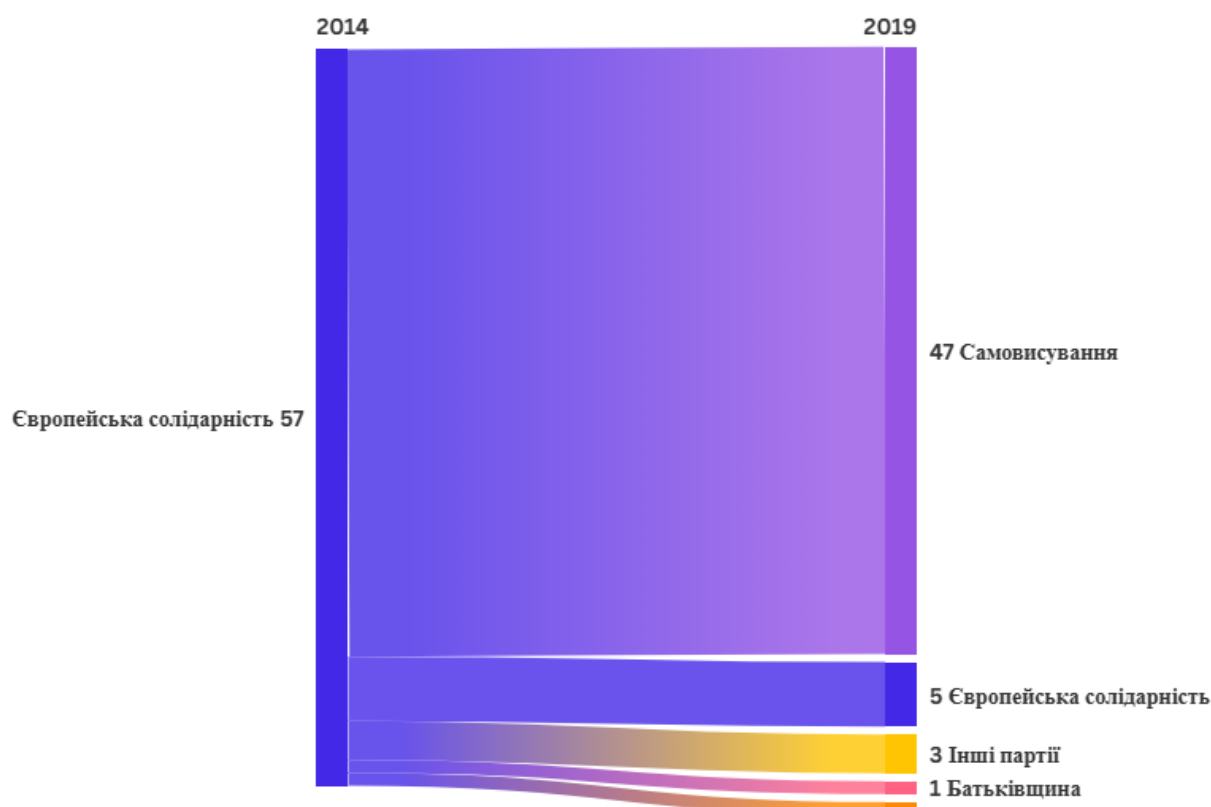

Рисунок 2.14. Партійна афіліація кандидатів, що у 2014 році висувалися від політичної партії «Європейська солідарність».

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁶⁵ та Центральної виборчої комісії⁶⁶.

Проаналізуємо кандидатів, що у 2014 році висувалися від політичної партії «Свобода» (табл. 2.4). 11 кандидатів (84,62%), що у 2014 році балотувалися від політичної партії «Свобода», у 2019 році також балотувалися від неї. І 2

⁶⁵ East European Parliamentary and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

⁶⁶ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

кандидатів (15,38%), що у 2014 році балотувалися від політичної партії «Свобода», у 2019 році балотувалися як самовисуванці (рис. 2.15).

Таблиця 2.4

Партійна афіліація кандидатів, що у 2014 році висувалися від політичної партії «Свобода»

2014	2019	Кількість	%
Свобода	Самовисування	2	15,38
Свобода	Свобода	11	84,62
Всього		13	100

Джерело: таблиця створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁶⁷ та Центральної виборчої комісії⁶⁸.

Рисунок 2.15. Партійна афіліація кандидатів, що у 2014 році висувалися від політичної партії «Свобода».

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁶⁹ та Центральної виборчої комісії⁷⁰.

⁶⁷ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

⁶⁸ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

⁶⁹ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

⁷⁰ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

Проаналізуємо кандидатів, що у 2014 році висувалися від політичної партії «Радикальна партія Олега Ляшка» (табл. 2.5). 8 кандидатів (36,36%), що у 2014 році балотувалися від цієї політичної сили, у 2019 році були самовисуванцями. 5 кандидатів (22,73%), що у 2014 році висувалися від політичної партії «Радикальна партія Олега Ляшка», у 2019 також висувалися від неї. 4 кандидати (18,18%), що у 2014 році балотувалися від політичної партії «Радикальна партія Олега Ляшка», у 2019 році балотувалися від політичної партії «Батьківщина». І ще 5 кандидатів (22,73%), що у 2014 році висувалися від політичної партії «Радикальна партія Олега Ляшка», у 2019 балотувалися від інших політичних сил (рис. 2.16).

Таблиця 2.5

Партійна афіліація кандидатів, що у 2014 році висувалися від політичної партії «Радикальна партія Олега Ляшка»

2014	2019	Кількість	%
Радикальна партія Ляшка	Самовисування	8	36,36
Радикальна партія Ляшка	Радикальна партія Ляшка	5	22,73
Радикальна партія Ляшка	Батьківщина	4	18,18
Радикальна партія Ляшка	Інші партії	5	22,73
Всього		22	100

Джерело: таблиця створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁷¹ та Центральної виборчої комісії⁷².

⁷¹ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

⁷² Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

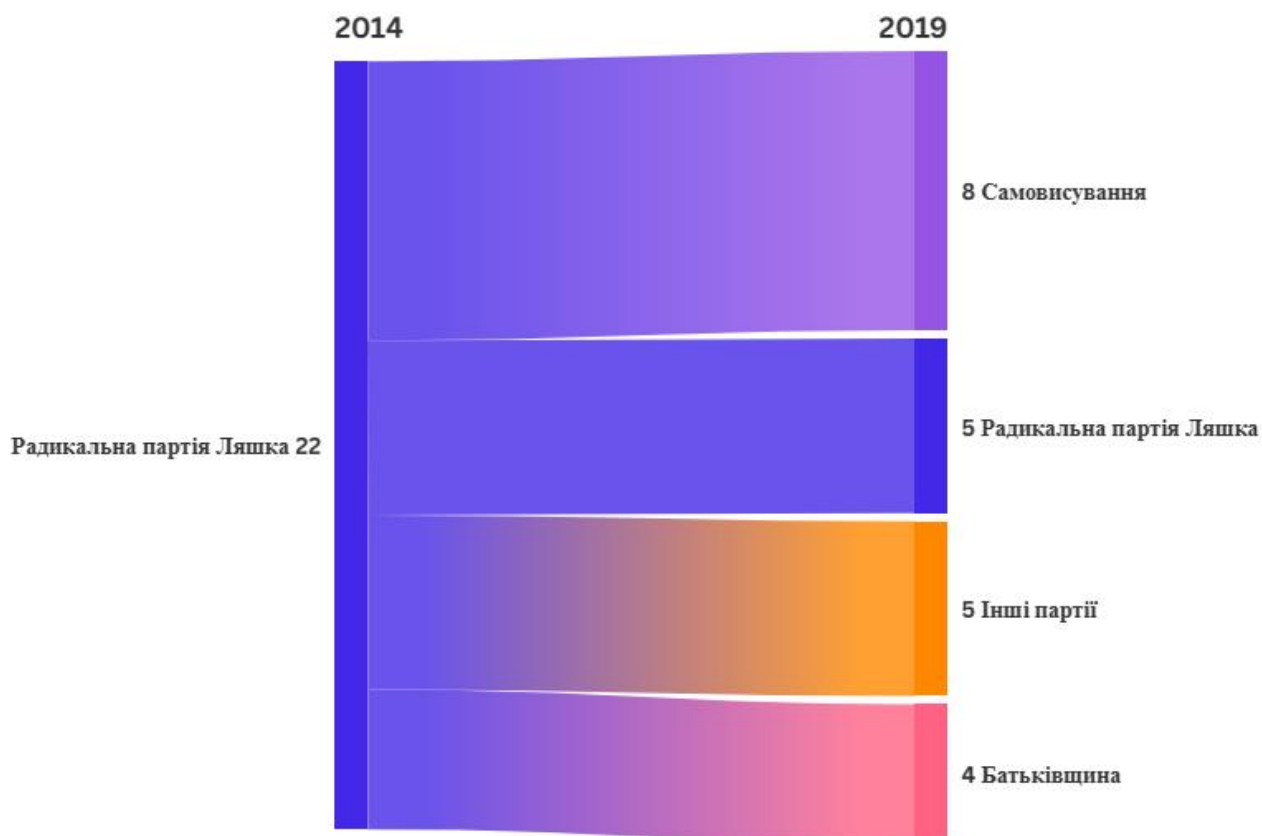

Рисунок 2.16. Партійна афіліація кандидатів, що у 2014 році висувалися від політичної партії «Радикальна партія Олега Ляшка».

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁷³ та Центральної виборчої комісії⁷⁴.

Проаналізуємо кандидатів, що у 2014 році висувалися від політичної партії «Батьківщина» (табл. 2.6). 16 кандидатів (76,19%), що у 2014 році висувалися від політичної партії «Батьківщина», у 2019 році також балотувалися від неї. 4 кандидати (19,05%), що у 2014 році висувалися від політичної партії «Батьківщина», у 2019 році балотувалися як самовисуванці. І ще 1 кандидат (4,76%), що у 2014 році висувався від політичної партії «Батьківщина», у 2019 році висувався від політичної сили, яка не потрапила у парламент України у 2019

⁷³ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

⁷⁴ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

році (рис.2.17). Відтак, кандидати, що висувалися від політичної партії «Батьківщина», теж залишилися доволі вірними партії у 2019, від якої вони висувалися і в 2014 році.

Таблиця 2.6

Партійна афіліація кандидатів, що у 2014 році висувалися від політичної партії «Батьківщина»

2014	2019	Кількість	%
Батьківщина	Самовисування	4	19,05
Батьківщина	Батьківщина	16	76,19
Батьківщина	Інші партії	1	4,76
Всього		21	100

Джерело: таблиця створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁷⁵ та Центральної виборчої комісії⁷⁶.

⁷⁵ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

⁷⁶ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

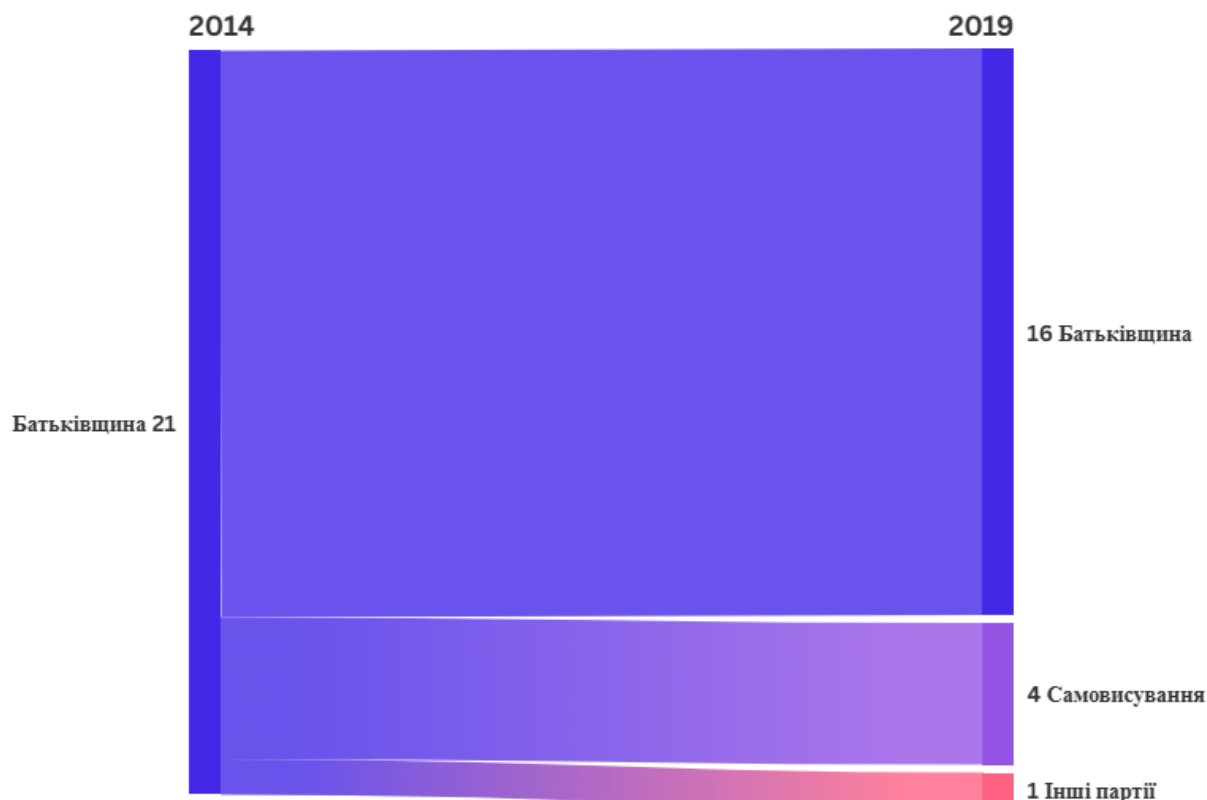

Рисунок 2.17. Партійна афіліація кандидатів, що у 2014 році висувалися від політичної партії «Батьківщина».

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁷⁷ та Центральної виборчої комісії⁷⁸.

Проаналізуємо повторних кандидатів, що у 2014 році висувалися від політичної партії «Самопоміч». Всього їх було два. Один кандидат (50%), що у 2014 році висувався від політичної партії «Самопоміч», у 2019 році також висувався від цієї політичної сили, і ще один інший кандидат у 2019 році був самовисуванцем (рис. 2.18.)

⁷⁷ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

⁷⁸ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

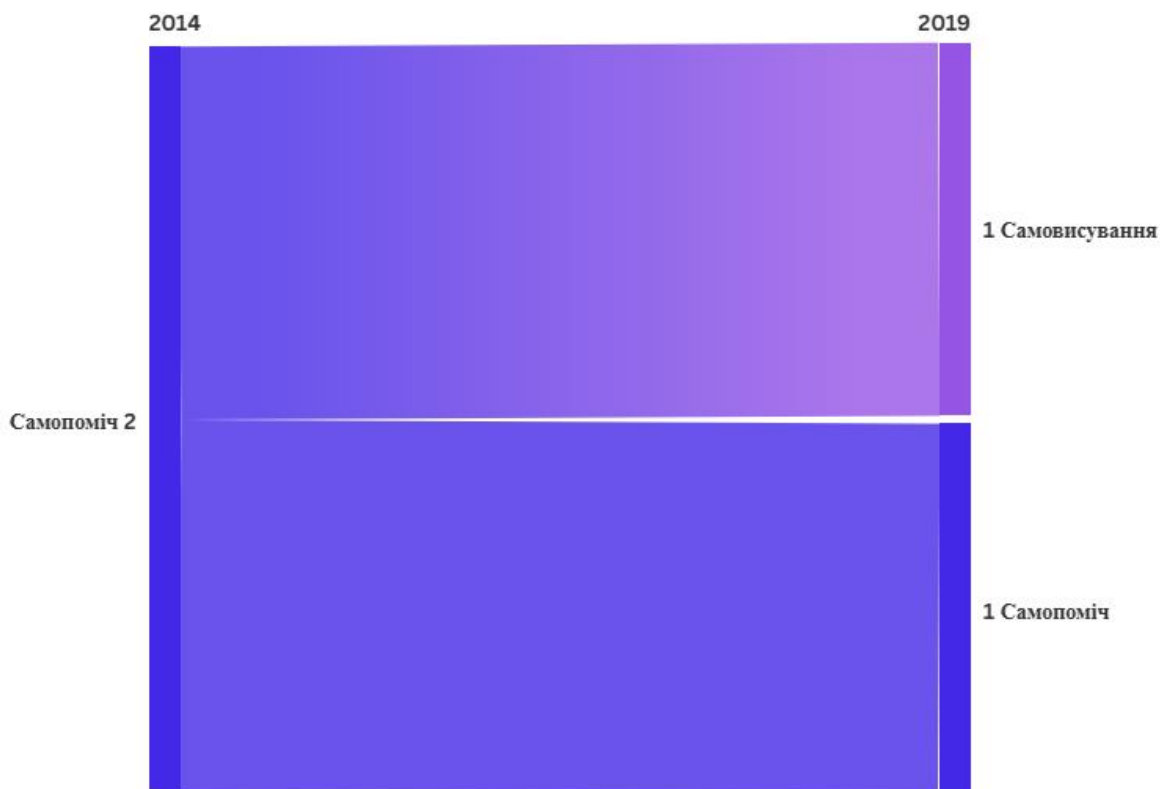

Рисунок 2.18. Партійна афіліація кандидатів, що у 2014 році висувалися від політичної партії «Самопоміч».

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁷⁹ та Центральної виборчої комісії⁸⁰.

Проаналізуємо повторних кандидатів, що у 2014 році висувалися від політичної партії «Народний фронт» (табл. 2.7). 21 кандидат-мажоритарник (80,77%), що у 2014 році висувався від політичної партії «Народний фронт», у 2019 році балотувався як самовисуванець. 1 кандидат-мажоритарник (3,85%), що у 2014 році висувався від політичної партії «Народний фронт», у 2019 році балотувався від політичної партії «Європейська солідарність». 1 кандидат-мажоритарник (3,85%), що у 2014 році висувався від політичної партії «Народний фронт», у 2019 році балотувався від політичної партії «Голос». 1

⁷⁹ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

⁸⁰ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

кандидат-мажоритарник (3,85%), що у 2014 році висувався від політичної партії «Народний фронт», у 2019 році балотувався від політичної партії «Батьківщина». І ще 2 1 кандидати-мажоритарники (7,69%), що у 2014 році висувалися від політичної партії «Народний фронт», у 2019 році балотувалися від інших політичних партій, що не були представлені парламенті України IX скликання (рис.2.19).

Таблиця 2.7

Партійна афіліація кандидатів, що у 2014 році висувалися від політичної партії «Народний фронт»

2014	2019	Кількість	%
Народний фронт	Самовисування	21	80,77
Народний фронт	Європейська солідарність	1	3,85
Народний фронт	Голос	1	3,85
Народний фронт	Батьківщина	1	3,85
Народний фронт	Інші партії	2	7,69
Всього		26	100

Джерело: таблиця створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁸¹ та Центральної виборчої комісії⁸².

⁸¹ East European Parliamentary and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

⁸² Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

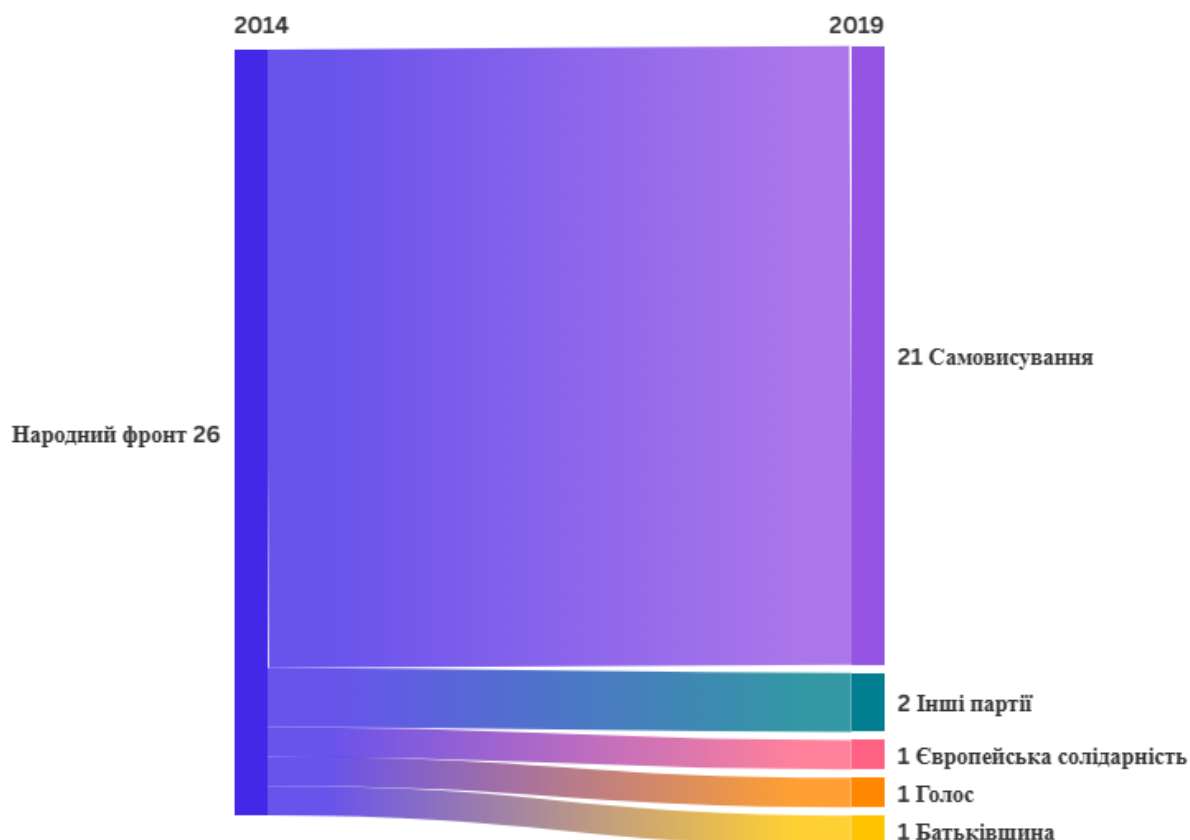

Рисунок 2.19. Партійна афіліація кандидатів, що у 2014 році висувалися від політичної партії «Народний фронт»

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁸³ та Центральної виборчої комісії⁸⁴.

Проаналізуємо повторних кандидатів, що у 2014 році висувалися від політичної партії «Опозиційний блок». 2 повторних кандидатів (33,33%), що у 2014 році висувалися від політичної партії «Опозиційний блок», у 2019 році балотувалися як самовисуванці, ще 2 повторних кандидатів (33,33%) висувалися від цієї самої політичної сили, і ще 2 повторних кандидатів (33,33%) висувалися від політичної партії «Опозиційна платформа – за життя» (рис. 2.20).

⁸³ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

⁸⁴ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

Таблиця 2.8

Партійна афіліація кандидатів, що у 2014 році висувалися від політичної партії «Опозиційний блок»

2014	2019	Кількість	%
Опозиційний блок	Самовисування	2	33,33
Опозиційний блок	Опозиційний блок	2	33,33
Опозиційний блок	ОПЗЖ	2	33,33
Всього		6	100

Джерело: таблиця створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁸⁵ та Центральної виборчої комісії⁸⁶.

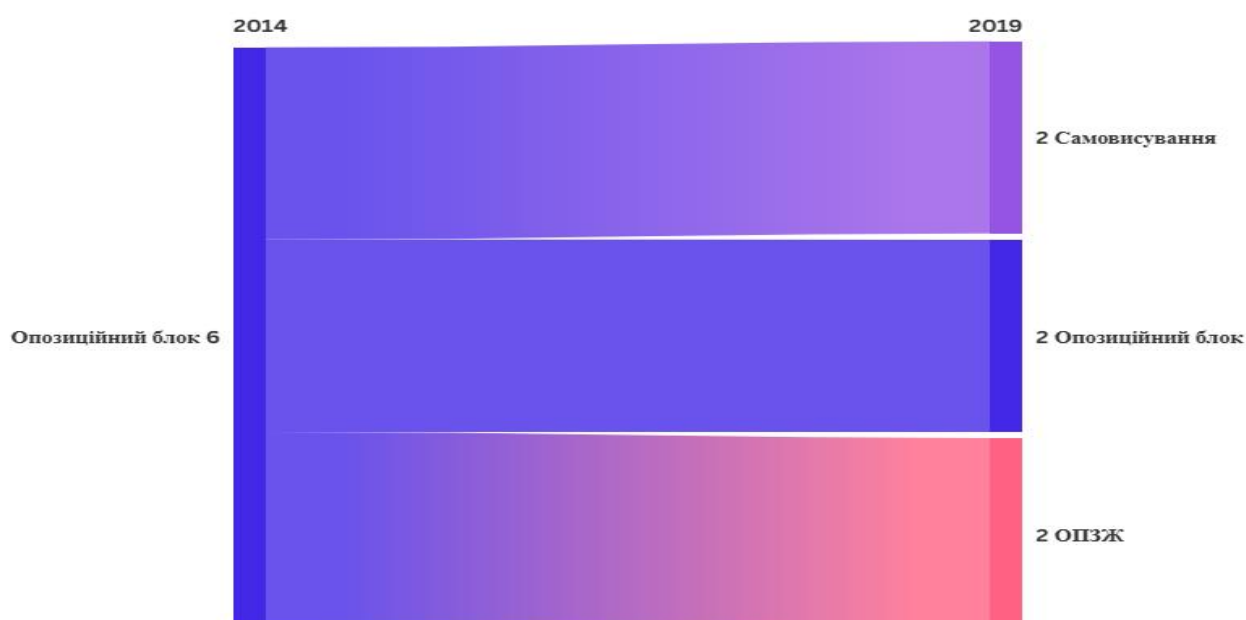

Рисунок 2.20. Партійна афіліація кандидатів, що у 2014 році висувалися від політичної партії «Опозиційний блок»

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁸⁷ та Центральної виборчої комісії⁸⁸.

⁸⁵ East European Parliamentary and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

⁸⁶ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

⁸⁷ East European Parliamentary and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

⁸⁸ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

Таблиця 2.9

Партійна афіліація кандидатів, що у 2014 році на парламентських виборах України були самовисуванцями

2014	2019	Кількість	%
Самовисування	Самовисування	154	67,54
Самовисування	Європейська солідарність	4	1,75
Самовисування	Слуга народу	3	1,32
Самовисування	ОПЗЖ	16	7,02
Самовисування	Батьківщина	7	3,07
Самовисування	Опозиційний блок	11	4,82
Самовисування	Свобода	9	3,95
Самовисування	Самопоміч	3	1,32
Самовисування	Інші партії	21	9,21
Всього		228	100

Джерело: таблиця створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁸⁹ та Центральної виборчої комісії⁹⁰.

Проаналізуймо кандидатів-мажоритарників, що у 2014 році були самовисуванцями (табл. 2.9). 154 кандидати-мажоритарники (67,54%), що у 2014 році були самовисуванцями, у 2019 році також самовисувалися. 4 кандидати (1,75%), що у 2014 році були самовисуванцями, у 2019 році висувалися від політичної партії «Європейська солідарність». 3 кандидати (1,32%), що у 2014 році були самовисуванцями, у 2019 році висувалися від політичної партії «Слуга народу». 16 кандидатів, що у 2014 році були самовисуванцями (7,02%), у 2019 році висувалися від політичної партії «Опозиційна платформа за життя». 11 кандидатів (4,82%), що у 2014 році були самовисуванцями, у 2019 році висувалися від політичної партії «Опозиційний блок». 9 кандидатів (3,95%), що

⁸⁹ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

⁹⁰ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

у 2014 році були самовисуванцями, у 2019 році висувалися від політичної партії «Свобода». 3 кандидати (1,32%), що у 2014 році були самовисуванцями, у 2019 році висувалися від політичної партії «Самопоміч». 21 кандидат (9,21%), що у 2014 році були самовисуванцями, у 2019 році висувалися від інших політичних партій, що не пройшли до парламенту у 2019 році (рис. 2.21).

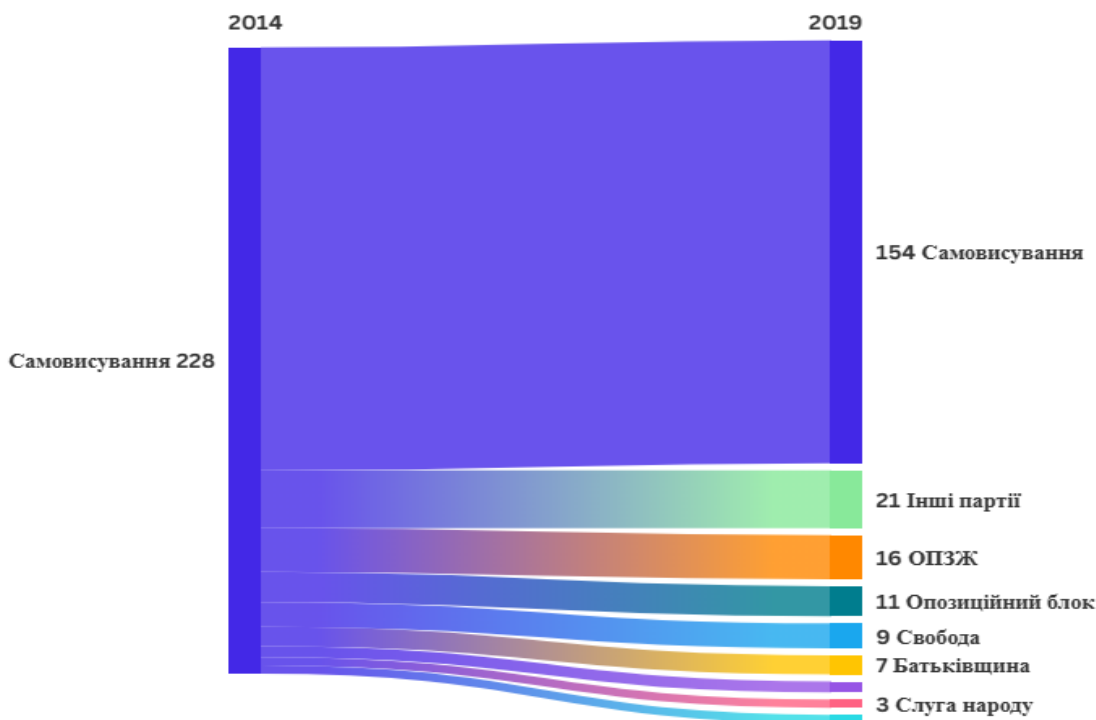

Рисунок 2.21. Партійна афіліація кандидатів, що у 2014 році на парламентських виборах України були самовисуванцями.

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁹¹ та Центральної виборчої комісії⁹².

⁹¹ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

⁹² Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

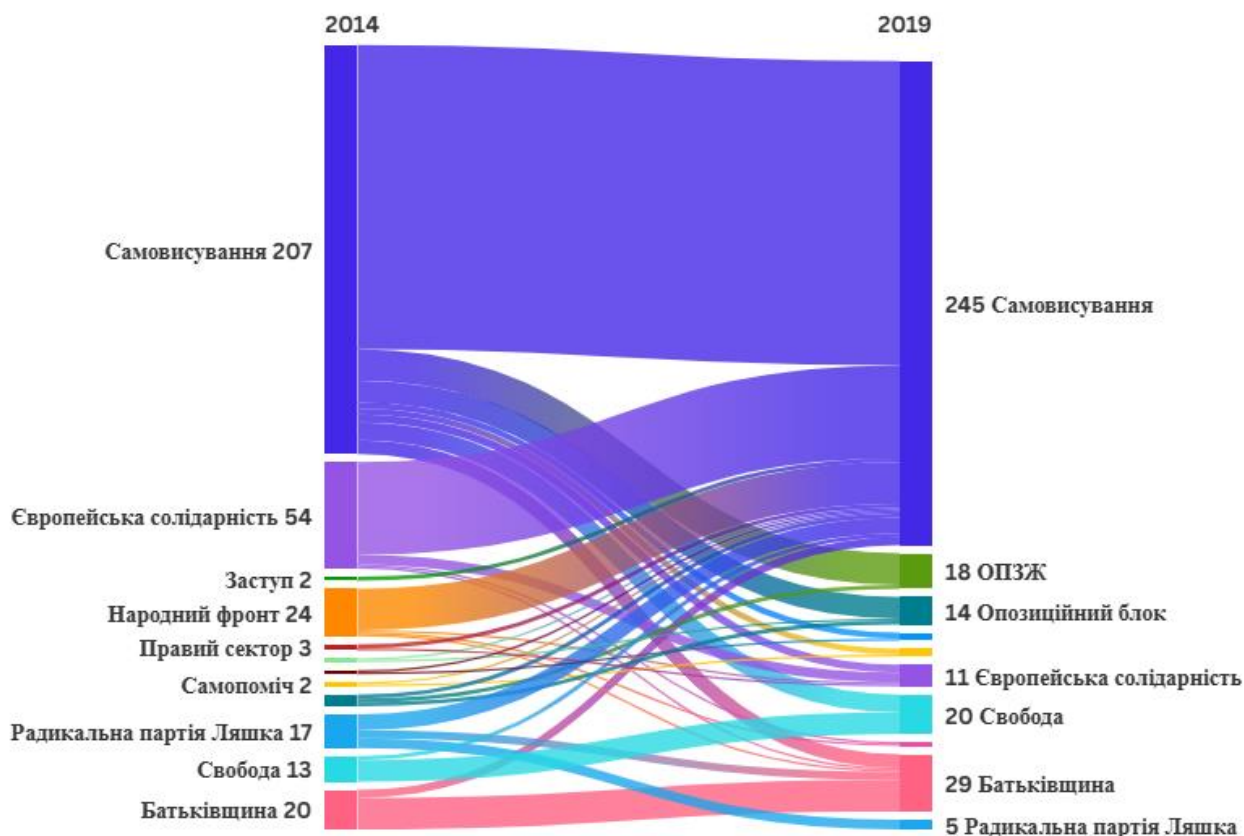

Рисунок 2.22. Партійна афіліація кандидатів у народні депутати під час парламентських виборів в Україні в 2014 та 2019 роках.

Джерело: візуалізація створена авторкою дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁹³ та Центральної виборчої комісії⁹⁴.

Підводячи підсумки, на рисунку 2.22 ми можемо побачити зведену інформацію про повторних кандидатів у народні депутати під час парламентських виборів в Україні 2014 і 2019 років

Аналіз політичної приналежності кандидатів у народні депутати України, які балотувалися на виборах у 2014 та 2019 роках, свідчить про значні зміни в їхній партійній афіліації. На виборах 2014 року найбільше кандидатів висувалося шляхом самовисування (228), і ця тенденція зросла до 252 кандидатів у 2019 році.

⁹³ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

⁹⁴ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

Це свідчить про тенденцію дистанціювання кандидатів у народні депутати від політичних сил та висування себе як незалежних політичних акторів.

У 2014 році помітну кількість кандидатів висували партії, які мали тоді сильні позиції, зокрема: «Європейська солідарність», «Народний фронт», «Радикальна партія Ляшка», «Батьківщина», «Свобода» і «Самопоміч». У 2019 році відбулося суттєве скорочення кількості кандидатів від деяких з цих партій: наприклад, від «Радикальна партія Олега Ляшка» та «Народний фронт».

У 2019 році кількість повторних кандидатів від «Радикальної партії Олега Ляшка» суттєво скоротилася (з 22 до 5 осіб). Більшість кандидатів, що у 2014 році висувалися від цієї політичної сили, перейшли до самовисування або змінили політичні орієнтири на користь більш популярних партій, таких як «Батьківщина».

Повторні кандидати, що у 2014 році висувалися від політичної партії «Народний фронт» (26 кандидатів), у 2019 році переважно перейшли до самовисування або балотування від таких партій, як «Європейська солідарність» та «Батьківщина».

Більшість кандидатів, що у 2014 році балотувалися від політичних партій «Європейська солідарність», «Народний фронт», «Радикальна партія Олега Ляшка», у 2019 році балотувалися як самовисуванці.

Також у 2019 році за кількістю повторних кандидатів з'явилися нові сильні політичні гравці: «Опозиційна платформа – за життя» та «Опозиційний блок», що свідчить про зміну партійної афіліації повторних кандидатів у 2014 та 2019 роках.

Найбільш вірними своїй партійній афіліації в 2014 році, залишилися кандидати від політичних партій «Батьківщина» та «Свобода» в 2019 році.

Як ми вже зазначили, переважна більшість повторних кандидатів у 2014 і у 2019 роках були самовисуванцями. Проте, велика частина кандидатів, що були самовисуванцями у 2014 році, у 2019 році висувалися від таких політичних партій: «Опозиційна платформа – за життя», «Опозиційний блок», «Свобода» та «Батьківщина».

Отже, головну тенденцію, яку ми простежуємо серед повторних кандидатів у народні депутати під час парламентських виборів у 2014 та 2019 роках, це зростання частки самовисуванців та перерозподіл кандидатів між новими і старими політичними партіями.

Партії, такі як «Народний фронт» і «Радикальна партія Ляшка», втратили велику частку кандидатів, що у 2014 році балотувалися від цих політичних сил, тоді як «Опозиційна платформа – за життя» та «Опозиційний блок» у 2019 змогли залучити значну частку кандидатів, що у 2014 році висувалися від інших політичних партій. Кандидати, що у 2014 році висувалися від партій «Батьківщина» та «Свобода», залишилися найбільш вірними своїй партійній афіліації і в 2019 році.

РОЗДІЛ III. ЧИННИКИ ЕЛЕКТОРАЛЬНОГО УСПІХУ КАНДИДАТІВ У НАРОДНІ ДЕПУТАТИ УКРАЇНИ

3.1. Чинники електорального успіху кандидатів-мажоритарників у народні депутати під час парламентських виборів 2014 року

Застосувавши статистичний пакет SPSS ми здійснили регресійний аналіз для виявлення статистично впливових незалежних змінних («вік», «стать», «освіта», «партійне висування») на залежну змінну («електоральний успіх»).

Спочатку проаналізуємо результати для 2014 року. У таблиці 3.1 ми одержали коефіцієнти множинної лінійної регресії для кожної змінної, що увійшли до моделі. Аналіз відображає чотири моделі, які покроково включають незалежні змінні.

Таблиця 3.1

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,162 ^a	,026	,026	7905,731
2	,194 ^b	,038	,037	7861,000
3	,212 ^c	,045	,044	7832,129
4	,227 ^d	,052	,050	7806,053

a. Predictors: (Constant), [2014] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY

b. Predictors: (Constant), [2014] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY, [2014] SEX

c. Predictors: (Constant), [2014] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY, [2014] SEX, [2014] EDUCATION

d. Predictors: (Constant), [2014] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY, [2014] SEX, [2014] EDUCATION, [2014] YEAR OF BIRTH

R-квадрат є показником пояснювальної здатності отриманої моделі. Він вказує на ту частину дисперсії, яку можна пояснити за допомогою лінійної регресії, інакше кажучи – якою мірою предиктори (незалежні змінні) здатні пояснити зміну значення досліджуваного явища (залежної змінної). До уваги беремо показники скоригованого R-квадрату, оскільки вони мають мінімальне значення похибки та вищу пояснювальну здатність. Показник R-квадрат для першої моделі, куди увійшла тільки одна незалежна змінна «партійне висування»

становить 0,026 (табл. 3.1), отже, модель пояснює дисперсію на 2,6 %, решта 97,4 % зумовлені впливом незалежних змінних, котрі не було включено в цю модель.

Показник R-квадрат для другої моделі, куди увійшли дві незалежні змінні «партійне висування» та «стать» становить 0,037 (табл. 3.1). Це означає, що ця модель пояснює дисперсію на 3,7 %, решта 96,3 % зумовлені впливом незалежних змінних, котрі не було включено в цю модель.

Показник R-квадрат для третьої моделі, куди увійшли три незалежні змінні «партійне висування», «стать» та «освіта» становить 0,044 (табл. 3.1). Це означає, що третя модель пояснює дисперсію на 4,4%, решта 95,6 % зумовлені впливом незалежних змінних, котрі не було включено в цю модель.

Показник R-квадрат для четвертої моделі, куди увійшли всі визначені нами для цього дослідження незалежні змінні «партійне висування», «стать», «освіта» та «рік народження» становить 0,050 (табл. 3.1). Це означає, що остання модель пояснює дисперсію на 5%, решта 95 % зумовлені впливом незалежних змінних, котрі не було включено в це дослідження. Таке значення R-квадрату не є свідченням ненадійності результатів, адже значення Sig. (Значимість) (табл. 3.2), котре вказує на ймовірність прийняття неправильної гіпотези, знаходиться в межах від 0 до 0,05, що є хорошим показником і свідчить про високий рівень статистичної значущості зв'язку між змінними. Згідно з результатами регресійного лінійного аналізу в першій моделі (табл. 3.3), куди увійшла тільки одна незалежна змінна «партійне висування» ми побачили, що ця незалежна змінна має показник значимості 0,000, що вказує на її статистичну значущість у цій моделі. Отже, за даною моделлю висування від партії справді впливало на те, скільки голосів здобув кандидат під час парламентських виборів 2014 року за мажоритарною системою. Його нестандартизований показник Бета дорівнює 2657,276, що свідчить про те, що кандидат, що висувався від політичної партії, беручи участь у виборах, отримував в середньому на 2657 голоси більше, ніж кандидат-самовисуванець.

Таблиця 3.2

ANOVA ^a					
Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1 Regression	5403352763,087	1	5403352763,087	86,453	,000 ^b
Residual	199501877441,800	3192	62500588,171		
Total	204905230204,888	3193			
2 Regression	7716342975,457	2	3858171487,729	62,435	,000 ^c
Residual	197188887229,430	3191	61795326,615		
Total	204905230204,888	3193			
3 Regression	9223472836,399	3	3074490945,466	50,120	,000 ^d
Residual	195681757368,489	3190	61342243,689		
Total	204905230204,888	3193			
4 Regression	10585237733,058	4	2646309433,265	43,429	,000 ^e
Residual	194319992471,829	3189	60934459,853		
Total	204905230204,888	3193			

a. Dependent Variable: [2014] NUMBER OF VOTES RECEIVED IN 2014

b. Predictors: (Constant), [2014] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY

c. Predictors: (Constant), [2014] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY, [2014] SEX

d. Predictors: (Constant), [2014] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY, [2014] SEX, [2014] EDUCATION

e. Predictors: (Constant), [2014] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY, [2014] SEX, [2014] EDUCATION, [2014] YEAR OF BIRTH

Згідно з результатами регресійного лінійного аналізу в другій моделі (табл. 3.3), куди увійшло дві незалежні змінні «партійне висування» та «стать» ми побачили, що ці незалежні змінні мають показники значимості по 0,000, що вказує на їхню статистичну значущість у цій моделі. Отже, партійна приналежність та стать впливали на те, скільки голосів здобув кандидат під час парламентських виборів 2014 року, що балотувався за мажоритарною системою. Нестандартизований показник Бета за цією моделлю для цих незалежних змінних дорівнює 2584,208 та 2425,825 відповідно, що свідчить про те, що кандидат, що висувався від політичної партії, беручи участь у виборах, здобував в середньому на 2584 голосів більше, ніж кандидат-самовисуванець, а кандидат, що був за гендером чоловік, в середньому отримував на 2425 голосів більше ніж кандидат за гендером жінка.

Згідно з результатами регресійного лінійного аналізу в третій моделі (табл. 3.3), куди увійшли три незалежні змінні «партійне висування», «стать» та «освіта» ми побачили, що ці незалежні змінні мають показники значимості також

по 0,000, що вказує на їхню статистичну значущість у цій моделі. Отже, партійна приналежність, стать та освіта впливали на те, скільки голосів здобув кандидат під час парламентських виборів 2014 року, що балотувався за мажоритарною системою. Нестандартизований показник Бета за даною моделлю для цих незалежних змінних дорівнює 2445,210, 2457,269 та -871,009 відповідно, що свідчить про те, що кандидат, що висувався від політичної партії, беручи участь у виборах, здобував в середньому на 2445 голосів більше, ніж кандидат-самовисуванець, кандидат, що був за гендером чоловік, в середньому здобував на 2457 голосів більше ніж кандидат за гендером жінка. Від'ємне значення коефіцієнту змінної «освіта» свідчить про обернений тип зв'язку між цією змінною і залежною, тобто кандидат з рівнем вищої освіти здобував на 871 голосів більше, ніж кандидат з нижчим рівнем освіти.

Таблиця 3.3

Coefficients ^a					
Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1 (Constant)	3697,339	180,282		20,509	,000
[2014] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	2657,276	285,790	,162	9,298	,000
2 (Constant)	1649,958	379,638		4,346	,000
[2014] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	2584,208	284,424	,158	9,086	,000
[2014] SEX	2425,825	396,507	,106	6,118	,000
3 (Constant)	2775,705	441,191		6,291	,000
[2014] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	2445,210	284,763	,149	8,587	,000
[2014] SEX	2457,269	395,101	,108	6,219	,000
[2014] EDUCATION	-871,009	175,722	-,086	-4,957	,000
4 (Constant)	121142,557	25042,488		4,837	,000
[2014] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	2371,939	284,238	,145	8,345	,000
[2014] SEX	2312,001	394,983	,101	5,853	,000
[2014] EDUCATION	-839,113	175,267	-,083	-4,788	,000
[2014] YEAR OF BIRTH	-59,985	12,689	-,082	-4,727	,000

a. Dependent Variable: [2014] NUMBER OF VOTES RECEIVED IN 2014

Згідно з результатами регресійного лінійного аналізу в четвертій моделі (табл. 3.3), куди увійшли всі визначені нами незалежні змінні, тобто «партійне висування», «стать», «освіта» та «рік народження» ми побачили, що всі ці незалежні змінні є статистично значущими за цією моделлю, оскільки всі вони мають показники значимості також по 0,000. Отже, партійне висування, стать, освіта та рік народження справді впливали на те, скільки голосів здобув кандидат під час парламентських виборів 2014 року за мажоритарною системою. Нестандартизований показник Бета за цією моделлю для цих незалежних змінних дорівнює 2371,939, 2312,001, -839,113 та -59,985 відповідно, що свідчить про те, що кандидат, що висувався від політичної партії, беручи участь у виборах, здобував в середньому на 2371 голосів більше, ніж кандидат-самовисуванець, кандидат, що був за гендером чоловік, в середньому отримував на 2312 голосів більше ніж кандидат за гендером жінка. Від'ємні значення коефіцієнтів змінних «освіта» та «рік народження» свідчать про обернений тип зв'язку між цими змінними і залежною, тобто за цією регресійною моделлю кандидат з нижчим рівнем освіти здобував на 839 голосів менше, ніж кандидат з вищим, а кандидат старший за віком в середньому отримував на 59 голосів менше за молодшого.

У 2014 році такі детермінанти як партійне висування, стать, вік та освіта були статистично значущими. Відтак, у 2014 році на парламентських виборах виборці були більш схильні віддавати перевагу кандидатам, які мали партійне висування та кандидатам чоловічої статі, а також виборці були більш схильні віддавати перевагу кандидатам молодшим за віком та з вищим рівнем освіти. Найбільш впливовим з досліджуваних чинників для електорального успіху кандидатів-мажоритарників у народні депутати під час парламентських виборів 2014 року в Україні виявився чинник партійного висування кандидата.

3.2. Чинники електорального успіху кандидатів-мажоритарників у народні депутати під час парламентських виборів 2019 року

У цьому підрозділі ми так само, застосувавши статистичний пакет SPSS, проведемо регресійний аналіз для виявлення статистично впливових незалежних змінних («вік», «стать», «освіта», «партійне висування») на залежну змінну («електоральний успіх») для кандидатів у народні депутати за 2019 рік.

У таблиці 3.4 ми бачимо аналіз регресії, що знову відображає чотири моделі, які покроково включають незалежні змінні.

Таблиця 3.4

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,234 ^a	,055	,054	7283,268
2	,239 ^b	,057	,057	7274,574
3	,251 ^c	,063	,062	7254,521
4	,252 ^d	,063	,062	7253,705

a. Predictors: (Constant), [2019] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY

b. Predictors: (Constant), [2019] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY, [2019] SEX

c. Predictors: (Constant), [2019] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY, [2019] SEX, [2019] EDUCATION

d. Predictors: (Constant), [2019] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY, [2019] SEX, [2019] EDUCATION, [2019] YEAR OF BIRTH

До уваги знову беремо показники скоригованого R-квадрату. Показник R-квадрату для першої моделі, куди увійшла одна незалежна змінна «партійне висування» становить 0,054 (табл. 3.4). Отже, перша модель пояснює дисперсію на 5,4 %, решта 94,6 % зумовлені впливом незалежних змінних, які не було включено в цю модель.

Показник R-квадрату для другої моделі, куди увійшли дві незалежні змінні «партійне висування» та «стать» становить 0,057 (табл. 3.4). Це означає, що ця модель пояснює дисперсію на 5,7 %, решта 94,3 % зумовлені впливом незалежних змінних, які не було включено в цю модель.

Показник R-квадрату для третьої моделі, куди увійшли три незалежні змінні «партійне висування», «стать» та «освіта» становить 0,062 (табл. 3.4). Це означає, що третя модель пояснює дисперсію на 6,2%, решта 93,8% зумовлені впливом незалежних змінних, які не було включено в цю модель.

Показник R-квадрату для четвертої моделі, куди увійшли всі чотири незалежні змінні «партійне висування», «стать», «освіта» та «рік народження» становить знову 0,062 (табл. 3.4). Це означає, що четверта модель може пояснити дисперсію на 6,2%, а решту 93,8% випадків як такі, що зумовлені впливом незалежних змінних, які не було включено в це дослідження. Відтак, простежується тенденція, що з додаванням незалежних змінних в модель відсоток дисперсії збільшується, проте в третій і четвертій моделі цей відсоток залишається однаковим. Далі ми поглянемо, чому так.

Таблиця 3.5

Coefficients ^a					
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	Sig.
		B	Std. Error	Beta	
1	(Constant)	2986,567	177,905		,000
	[2019] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	3517,081	263,500	,234	,000
2	(Constant)	2098,892	354,699		,000
	[2019] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	3521,966	263,191	,234	,000
	[2019] SEX	1047,707	362,323	,051	,004
3	(Constant)	3079,917	422,474		,000
	[2019] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	3394,745	264,170	,226	,000
	[2019] SEX	1076,344	361,387	,052	,003
	[2019] EDUCATION	-775,720	182,664	-,075	,000
4	(Constant)	1047,305	1618,835		,518
	[2019] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	3366,550	265,028	,224	,000
	[2019] SEX	1091,959	361,546	,053	,003
	[2019] EDUCATION	-812,288	184,795	-,078	,000
	[2019] YEAR OF BIRTH	1,058	,813	,023	,193

a. Dependent Variable: [2019] NUMBER OF VOTES RECEIVED IN 2019

Згідно з результатами регресійного лінійного аналізу для 2019 року в першій моделі (табл. 3.5), куди увійшла одна незалежна змінна «партійне висування» ми бачимо показник значимості цієї змінної 0,000, що вказує на її статистичну значущість у цій моделі. Отже, за цією моделлю висування від партії справді впливало на те, скільки голосів здобув кандидат під час парламентських виборів 2019 року за мажоритарною системою. Нестандартизований показник Бета цієї змінної дорівнює 3517,081, що свідчить про те, що кандидат, що висувався від політичної партії, беручи участь у виборах, отримував в середньому на 3517 голоси більше, ніж кандидат-самовисуванець.

Згідно з результатами регресійного лінійного аналізу в другій моделі (табл. 3.5), куди увійшло дві незалежні змінні «партійне висування» та «стать» ми побачили, що ці незалежні змінні мають показники значимості 0,000 та 0,004 відповідно, що вказує на їхню статистичну значущість у цій моделі, оскільки обидва показники менші за 0,05. Отже, партійна приналежність та стать впливали на те, скільки голосів здобув кандидат під час парламентських виборів 2019 року, що балотувався за мажоритарною системою. Нестандартизований показник Бета за цією моделлю для цих незалежних змінних дорівнює 3521,966 та 1047,707 відповідно, що свідчить про те, що кандидат, що висувався від політичної партії, беручи участь у виборах, здобував в середньому на 3521 голосів більше, ніж кандидат-самовисуванець, а кандидат, що був за гендером чоловік, в середньому отримував на 1047 голосів більше ніж кандидат за гендером жінка.

Згідно з результатами регресійного лінійного аналізу в третій моделі (табл. 3.5), куди увійшли три незалежні змінні «партійне висування», «стать» та «освіта» ми побачили, що ці незалежні змінні мають показники значимості 0,000, 0,003 та 0,000 відповідно, що вказує на їхню статистичну значущість у цій моделі. Отже, партійна приналежність, стать та освіта впливали на те, скільки голосів здобув кандидат під час парламентських виборів 2019 року, що балотувався за мажоритарною системою. Нестандартизований показник Бета за даною моделлю для цих незалежних змінних дорівнює 3394,745, 1076,344 та -

775,720 відповідно, що свідчить про те, що кандидат, що висувався від політичної партії, беручи участь у виборах, здобував в середньому на 3394 голосів більше, ніж кандидат-самовисуванець, кандидат, що був за гендером чоловік, в середньому здобував на 1076 голосів більше ніж кандидат за гендером жінка. Від'ємне значення коефіцієнту змінної «освіта» свідчить про обернений тип зв'язку між цією змінною і залежною, тобто кандидат з рівнем вищої освіти здобував в середньому на 775 голосів більше, ніж кандидат з нижчим рівнем освіти.

Згідно з результатами регресійного лінійного аналізу в четвертій моделі (табл. 3.5), куди увійшли незалежні змінні «партійне висування», «стать», «освіта» та «рік народження» ми побачили, що статистично значущими (меншими за 0,05) виявилися знову змінні «партійне висування», «стать» та «освіта» з показниками значущості 0,000, 0,003 та 0,000 відповідно. У четвертій моделі константа має показник 0,518, а змінна «рік народження» – 0,193, що свідчить про те, що в побудованій нами моделі незалежна змінна не мала статистично значущого зв'язку на залежну змінну. Відтак, це і пояснює, чому відсоток дисперсії (показник скоригованого R-квадрату) вийшов однаковим для третьої і четвертої моделі.

Проте також хочемо зазначити про цікавий момент про незалежну змінну «рік народження», який ми помітили в ході цього аналізу. Результати регресійного аналізу за 2014 рік свідчать про те, що партійне висування, стать, освіта та рік народження впливали на кількість здобуття голосів кандидатом-мажоритарником, що балотувався до парламенту України у 2014 році. Результати регресійного аналізу за 2019 рік свідчать про те, що на кількість здобуття голосів кандидатом-мажоритарником у народні депутати України, впливали всі перелічені чинники, окрім року народження кандидата. Проте поглянувши на таблицю 3.6 (виключені змінні), ми бачимо, що значення змінної «рік народження», ставало все значнішим з додаванням незалежних змінних до моделей.

У першій моделі, куди входила одна незалежна змінна «партійне висування» і були виключені змінні «стать», «освіта» та «рік народження», для змінної «рік народження» передбачався показник значимості 0,582. У другій моделі, куди входило дві незалежні змінні «партійне висування» і «стать» та були виключені змінні «освіта» та «рік народження», для змінної «рік народження» вже передбачався показник значимості 0,524. І у третій моделі, куди увійшли незалежні змінні «партійне висування», «стать» та «освіт» була виключена змінна «рік народження», для змінної «рік народження» вже передбачався показник значимості 0,193.

Відтак, це підштовхує нас до думки, що якби до дослідження за 2019 рік було додано більше незалежних змінних, змінна «рік народження» теж могла б проявитися як статистично-значущою. Цю гіпотезу можна перевіряти в подальших дослідженнях.

Таблиця 3.6

Excluded Variables ^a					
Model	Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics
					Tolerance
1 [2019] SEX	,051 ^b	2,892	,004	,052	1,000
[2019] EDUCATION	-,074 ^b	-4,187	,000	-,075	,987
[2019] YEAR OF BIRTH	,010 ^b	,550	,582	,010	,996
2 [2019] EDUCATION	-,075 ^c	-4,247	,000	-,076	,987
[2019] YEAR OF BIRTH	,011 ^c	,637	,524	,011	,995
3 [2019] YEAR OF BIRTH	,023 ^d	1,301	,193	,023	,972

a. Dependent Variable: [2019] NUMBER OF VOTES RECEIVED IN 2019

b. Predictors in the Model: (Constant), [2019] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY

c. Predictors in the Model: (Constant), [2019] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY, [2019] SEX

d. Predictors in the Model: (Constant), [2019] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY, [2019] SEX, [2019] EDUCATION

Отже, у 2019 році такі детермінанти як партійне висування, стать та освіта були статистично значущими. Можемо стверджувати, що на парламентських виборах 2019 року виборці були більш схильні віддавати перевагу кандидатам,

які були чоловічої статі, мали партійне висування та вищий рівень освіти. Найбільш впливовим з досліджуваних чинників для електорального успіху кандидатів-мажоритарників у народні депутати під час парламентських виборів 2019 року в Україні виявився також чинник партійного висування кандидата.

ВИСНОВКИ

Отже, у цьому дослідженні нам вдалося проаналізувати соціально-демографічні та політичні чинники електорального успіху кандидатів у народні депутати України, що балотувалися за мажоритарною системою на парламентських виборах у 2014 та 2019 роках.

Ми з'ясували, що стать, вік, освіта, партійне висування є чинниками електорального успіху кандидатів, що обиралися за мажоритарною системою, під час парламентських виборів в Україні. Зокрема, застосувавши метод множинної лінійної регресії, ми виявили, що всі ці чотири змінні були статистично значущими на виборах 2014 року. На парламентських виборах 2019 року, згідно з нашим регресійним аналізом, статистично значущими змінними виявилися стать, освіта та партійне висування. Найбільш впливовим для електорального успіху кандидатів у народні депутати, що обиралися за мажоритарною системою, поміж досліджуваних чинників виявилось партійне висування як у 2014 році, так і у 2019 р. Відтак, на парламентських виборах в Україні виборці схильні віддавати свою перевагу тим кандидатам, які висуваються від політичних партій, є особами чоловічої статі з вищим рівнем освіти та є молодшими за віком серед інших кандидатів.

Аналіз основних характеристик кандидатів у народні депутати, що обиралися за мажоритарною системою на парламентських виборах в Україні в 2014 та 2019 роках, показав, що лише 32,3% кандидатів у 2014 та 32,6% кандидатів у 2019 році мали партійну приналежність. Більшість кандидатів, які балотувалися за мажоритарною системою в ці роки, мали повну вищу освіту (89,9% у 2014 році, 89,7% у 2019 році).

За гендерним критерієм ми виявили, що у 2014 році більшість кандидатів у народні депутати, що обиралися за мажоритарною системою, були чоловіками (14,4% жінок, 85,6% чоловіків). У 2019 році також більшість кандидатів-мажоритарників були чоловіками (15,49% жінок, 84,51% чоловіків).

Результати аналізу висування кандидатів у різних областях показали нам, що розподіл кандидатів-мажоритарників у народні депутати на парламентських

виборах 2014 та 2019 років є нерівномірним між регіонами України. Найбільші частки кандидатів, від загальної їхньої кількості, переважно спостерігалися у східних регіонах України, найнижчі – у західних. У північній, південній та центральній частинах України переважно спостерігалися середні показники розподілу кандидатів-мажоритарників. Такі відмінності між політичною залученістю у різних регіонах України викликають у нас додаткові зацікавлення. Ми вважаємо, що причинами можуть різні політичні, економічні та демографічні чинники (наприклад політична активність, промислова розвиненість, кількість населення регіону тощо). Це може стати темою для подальших досліджень.

Аналіз змін у партійній афіліації кандидатів у народні депутати України під час виборів 2014 та 2019 років говорить нам про головну тенденцію – зростання частки самовисуванців та перерозподіл кандидатів між новими і старими політичними партіями. Значна кількість кандидатів, які у 2014 році висувалися від таких партій, як «Народний фронт» та «Радикальна партія Олега Ляшка», у 2019 році перейшли до самовисування або приєдналися до інших політичних сил, зокрема «Батьківщини» та «Європейської солідарності». Водночас у 2019 році з'явилися нові сильні політичні гравці, такі як «Опозиційна платформа – за життя» та «Опозиційний блок», які змогли залучити значну частину кандидатів, що раніше висувалися від інших партій. Найбільш вірними своїй партійній приналежності залишилися кандидати від «Батьківщини» та «Свободи», що демонструє більшу стабільність цих політичних сил. Зазначені зміни відображають динамічність політичного середовища України, у якому значна частина кандидатів змінює партійну афіліацію, орієнтуючись на нові електоральні та політичні можливості.

Результати дослідження дають напрям для нових наукових пошуків, наприклад:

- які ще чинники можуть визначати електоральний успіх кандидатів у народні депутати в Україні;
- чи були досліджувані у цій праці детермінанти чинниками електорального успіху кандидатів у народні депутати України під час

інших парламентських виборів (1994, 1998, 2002, 2006, 2007, 2012 роки);

- які причини відмінностей між політичною залученістю кандидатів у різних регіонах України;
- чи простежуються загальні тенденції або унікальні аспекти українських електоральних процесів також із країнами з подібними виборчими та політичними системами.

Методологія дослідження є універсальною та може бути використана для аналізу кандидатів у народні депутати та чинників їхнього електорального успіху за результатами інших парламентських виборів як в Україні, так і в інших країнах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бокоч В. М. Електоральний маркетинг в політичному процесі: теорія та міжнародна практика : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2014. 207 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/294/1/БОКОЧ%20Вікторія%20Михайлівна%20.pdf>
2. Коротков Д. "Зміна політичних еліт у контексті парламентських виборів в Україні (1998-2007 рр.). URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/korotkov_zmina.pdf
3. Лебедюк В. М. Чинники електорального успіху кандидатів у депутати на місцевих виборах 2020 року в Україні. Науковий журнал "Політикус". 2022. № 5. С. 35–41. URL: http://politicus.od.ua/5_2022/5.pdf
4. Михальчук, С. О. "Вплив інтернет-комунікацій на електоральні процеси в Україні (на прикладі парламентських виборів 2012 року)." Грани 2 (2016): 61-68. URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/80>
5. Офіційний сайт «Рух ЧЕСНО». URL: <https://www.chesno.org/>
6. Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>
7. Поліщук, О. (2017). Evolution of electoral technologies in the election campaigns in ukraine. Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого: Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. С. 234-245. URL: https://www.researchgate.net/publication/321284037_EVOLUTION_OF_ELECTORAL_TECHNOLOGIES_IN_THE_ELECTION_CAMPAIGNS_IN_UKRAINE
8. *Урядовий Кур'єр - газета центральних органів влади України онлайн.* URL: https://ukurier.gov.ua/media/files/2019-7/2019_07_02_ZVK.pdf
9. Хайнас В. Моріс Дюверже про політичні партії та партійні системи. *Науковий вісник Ужгородського університету.* 2004. № 1. С. 63–83. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/46985> \
10. Чебаненко О., Ковриженко Д. Ефективність політичних партій: проблеми та перспективи //Часопис Парламент. – 2007. – №. 1. – С. 4-44.

11. Шведа Ю. В. Політичні партії у виборах: теорія та практика виборчої кампанії : навч. посіб. Київ : "Знання", 2012. 376 с.
URL: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/10/Schveda_Politycni-partij.pdf
12. Adams B. E., Schreiber R. Gender, Campaign Finance, and Electoral Success in Municipal Elections. *Journal of Urban Affairs*. 2011. Т. 33, № 1. С. 83–97.
URL: <https://doi.org/10.1111/j.1467-9906.2010.00508.x>
13. Antonakis J., Dalgas O. Predicting Elections: Child's Play!. *Science*. 2009. Vol. 323, no. 5918. P. 1183. URL: <https://doi.org/10.1126/science.1167748>
14. Berggren, Niclas, Henrik Jordahl, and Panu Poutvaara. "The looks of a winner: Beauty and electoral success." *Journal of public economics* 94.1-2 (2010): 8-15.
URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S004727270900142X>
15. Carson J. L., Williamson R. D. Candidate ideology and electoral success in congressional elections. *Public Choice*. 2017. Vol. 176, no. 1-2. P. 175–192.
URL: <https://doi.org/10.1007/s11127-017-0492-2>
16. Chapin, Wesley D. "Explaining the electoral success of the new right: The German case." *West European Politics* 20.2 (1997): 53-72. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01402389708425191>
17. Downs, A. (1957). *An economic theory of democracy*. New York, NY: Harper and Row.
18. East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*.
URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>
19. Economic factors determining the electoral success of far-right and far-left parties in the EU countries / J. Doležalová та ін. *Society and Economy*. 2017. Т. 39, № 1. С. 27–48. URL: <https://doi.org/10.1556/204.2016.001>

20. Haime, Agustina, Agustín Vallejo, and Leslie Schwindt-Bayer. "Candidate experience and electoral success." *Latin American Research Review* 57.1 (2022): 170-187. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/latin-american-research-review/article/candidate-experience-and-electoral-success/1199EE2CCAFDC4E8E3EFD9F85E8126D2>
21. Hall, Andrew B., and James M. Snyder Jr. "Candidate ideology and electoral success." p Manuscript, Stanford University (2015). URL: https://stanforddpl.org/papers/hall_snyder_electoral_success_2015/hall_snyder_electoral_success_2015.pdf Mondak, Jeffery J. "Competence, integrity, and the electoral success of congressional incumbents." *The Journal of Politics* 57.4 (1995): 1043-1069. URL: <https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.2307/2960401>
22. Hibbing, John R., and Sara L. Brandes. "State population and the electoral success of US senators." *American Journal of Political Science* (1983): 808-819. URL: <https://www.jstor.org/stable/2110894>
23. Introduction to Multiple Linear Regression. Statology. URL: [Introduction to Multiple Linear Regression - Statology](#)
24. Lawson, Chappell, et al. "Looking like a winner: Candidate appearance and electoral success in new democracies." *World Politics* 62.4 (2010): 561-593. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/world-politics/article/abs/looking-like-a-winner-candidate-appearance-and-electoral-success-in-new-democracies/B9FE18A2FDE35B2600D835AA2C38AC2C>
25. Loewen, Peter John, et al. "A natural experiment in proposal power and electoral success." *American Journal of Political Science* 58.1 (2014): 189-196. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/ajps.12042>
26. Lutz G. The Electoral Success of Beauties and Beasts. *Swiss Political Science Review*. 2010. T. 16, № 3. C. 457–480. URL: <https://doi.org/10.1002/j.1662-6370.2010.tb00437.x>
27. Lutz, Georg. "First come, first served: The effect of ballot position on electoral success in open ballot PR elections." *Representation* 46.2 (2010): 167-181. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00344893.2010.485808>

28. Palaguta N. Towards electoral control in Central and Eastern Europe. Warsaw : IFiS PAN Publishers, 2016. 307 c.
29. Pereira, Carlos, and Lucio Renno. "Successful re-election strategies in Brazil: the electoral impact of distinct institutional incentives." *Electoral Studies* 22.3 (2003): 425-448. URL: <https://www.scielo.br/j/bpsr/a/YLpQPLFGvwd4rkZczPkbsjG/?lang=en>
30. Perissinotto R., Bolognesi B. Electoral Success and Political Institutionalization in the Federal Deputy Elections in Brazil (1998, 2002 and 2006). *Brazilian Political Science Review*. 2010. T. 4, № 1. C. 10–32. URL: <https://doi.org/10.1590/1981-3865201000010001>
31. Pomper G. M. Party Organization & Electoral Success. *Polity*. 1990. T. 23, № 2. C. 187–206. URL: <https://doi.org/10.2307/3235071>
32. Schwindt-Bayer L. A., Malecki M., Crisp B. F. Candidate Gender and Electoral Success in Single Transferable Vote Systems. *British Journal of Political Science*. 2010. T. 40, № 3. C. 693–709. URL: <https://doi.org/10.1017/s000712340999010x>
33. Sheafer T., Tzionit S. Media-political skills, Candidate selection methods and electoral success. *The Journal of Legislative Studies*. 2006. T. 12, № 2. C. 179–197. URL: <https://doi.org/10.1080/13572330600739447>
34. Taebel, Delbert A. "The effect of ballot position on electoral success." *American Journal of Political Science* (1975): 519-526. URL: <https://www.jstor.org/stable/2110542>
35. Tavits, Margit. "Effect of local ties on electoral success and parliamentary behaviour: The case of Estonia." *Party politics* 16.2 (2010): 215-235. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1354068809341053>

ДОДАТКИ

Додаток 1

Розподіл кандидатів-мажоритарників у народні депутати України у 2014 році у розрізі областей

Область	К-сть кандидатів	% кандидатів
Вінницька	113	3,54%
Волинська	59	1,85%
Дніпропетровська	212	6,64%
Донецька	208	6,51%
Житомирська	98	3,07%
Закарпатська	63	1,97%
Запорізька	127	3,98%
Івано-Франківська	96	3,01%
Київська	249	7,80%
Кіровоградська	80	2,50%
Луганська	178	5,57%
Львівська	131	4,10%
Миколаївська	72	2,25%
Одеська	255	7,98%
Полтавська	130	4,07%
Рівненська	74	2,32%
Сумська	86	2,69%
Тернопільська	59	1,85%
Харківська	193	6,04%
Херсонська	76	2,38%
Хмельницька	107	3,35%
Черкаська	101	3,16%
Чернівецька	58	1,82%
Чернігівська	97	3,04%
Київ	272	8,52%
Всього	3194	100,00%

Джерело: архів якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁹⁵.

⁹⁵ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

Додаток 2

Розподіл кандидатів-мажоритарників за гендером жінка у народні депутати
України у 2014 році у розрізі областей

Область	К-сть жінок	% жінок
Вінницька	19	4,13%
Волинська	5	1,09%
Дніпропетровська	29	6,30%
Донецька	26	5,65%
Житомирська	10	2,17%
Закарпатська	3	0,65%
Запорізька	22	4,78%
Івано-Франківська	14	3,04%
Київська	45	9,78%
Кіровоградська	7	1,52%
Луганська	55	11,96%
Львівська	14	3,04%
Миколаївська	10	2,17%
Одеська	50	10,87%
Полтавська	11	2,39%
Рівненська	10	2,17%
Сумська	6	1,30%
Тернопільська	5	1,09%
Харківська	21	4,57%
Херсонська	6	1,30%
Хмельницька	15	3,26%
Черкаська	11	2,39%
Чернівецька	5	1,09%
Чернігівська	8	1,74%
Київ	53	11,52%
Всього	460	100,00%

Джерело: архів якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁹⁶.

⁹⁶ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

Додаток 3

Розподіл кандидатів-мажоритарників за гендером чоловік у народні депутати України у 2014 році у розрізі областей

Область	К-сть чоловіків	% чоловіків
Вінницька	94	3,44%
Волинська	54	1,98%
Дніпропетровська	183	6,69%
Донецька	182	6,66%
Житомирська	88	3,22%
Закарпатська	60	2,19%
Запорізька	105	3,84%
Івано-Франківська	82	3,00%
Київська	204	7,46%
Кіровоградська	73	2,67%
Луганська	123	4,50%
Львівська	117	4,28%
Миколаївська	62	2,27%
Одеська	205	7,50%
Полтавська	119	4,35%
Рівненська	64	2,34%
Сумська	80	2,93%
Тернопільська	54	1,98%
Харківська	172	6,29%
Херсонська	70	2,56%
Хмельницька	92	3,37%
Черкаська	90	3,29%
Чернівецька	53	1,94%
Чернігівська	89	3,26%
Київ	219	8,01%
Всього	2734	100,00%

Джерело: архів якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁹⁷.

⁹⁷ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

Гендерний розподіл кандидатів-мажоритарників у 2014 році у розрізі
областей

Область	% жінок від області	% чоловіків від області	Всього
Вінницька	16,81%	83,19%	100,00%
Волинська	8,47%	91,53%	100,00%
Дніпропетровська	13,68%	86,32%	100,00%
Донецька	12,50%	87,50%	100,00%
Житомирська	10,20%	89,80%	100,00%
Закарпатська	4,76%	95,24%	100,00%
Запорізька	17,32%	82,68%	100,00%
Івано-Франківська	14,58%	85,42%	100,00%
Київська	18,07%	81,93%	100,00%
Кіровоградська	8,75%	91,25%	100,00%
Луганська	30,90%	69,10%	100,00%
Львівська	10,69%	89,31%	100,00%
Миколаївська	13,89%	86,11%	100,00%
Одеська	19,61%	80,39%	100,00%
Полтавська	8,46%	91,54%	100,00%
Рівненська	13,51%	86,49%	100,00%
Сумська	6,98%	93,02%	100,00%
Тернопільська	8,47%	91,53%	100,00%
Харківська	10,88%	89,12%	100,00%
Херсонська	7,89%	92,11%	100,00%
Хмельницька	14,02%	85,98%	100,00%
Черкаська	10,89%	89,11%	100,00%
Чернівецька	8,62%	91,38%	100,00%
Чернігівська	8,25%	91,75%	100,00%
Київ	19,49%	80,51%	100,00%

Джерело: архів якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук⁹⁸.

⁹⁸ East European Parliamentarian and Candidate Data (EAST PaC), 1985 - 2014. *Repozytorium Danych Społecznych*. URL: <https://rds.icm.edu.pl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.18150/6JBD0H>

Додаток 5

Розподіл кандидатів-мажоритарників у народні депутати України у 2019 році у
розрізі областей

Область	К-сть кандидатів	% кандидатів
Вінницька	106	3,44%
Волинська	44	1,43%
Дніпропетровська	294	9,55%
Донецька	202	6,56%
Житомирська	74	2,40%
Закарпатська	83	2,69%
Запорізька	117	3,80%
Івано-Франківська	95	3,08%
Київ	264	8,57%
Київська	212	6,88%
Кіровоградська	75	2,44%
Луганська	123	3,99%
Львівська	168	5,45%
Миколаївська	87	2,82%
Одеська	193	6,27%
Полтавська	143	4,64%
Рівненська	64	2,08%
Сумська	78	2,53%
Тернопільська	69	2,24%
Харківська	154	5,00%
Херсонська	70	2,27%
Хмельницька	90	2,92%
Черкаська	112	3,64%
Чернівецька	68	2,21%
Чернігівська	95	3,08%
Всього	3080	100,00%

Джерело: дані взято з вебсайту Центральної виборчої комісії⁹⁹.

⁹⁹ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

Додаток 6

Розподіл кандидатів-мажоритарників за гендером жінка у народні
депутати України у 2019 році у розрізі областей

Область	К-сть жінок	% жінок
Вінницька	18	3,77%
Волинська	3	0,63%
Дніпропетровська	50	10,48%
Донецька	45	9,43%
Житомирська	5	1,05%
Закарпатська	5	1,05%
Запорізька	13	2,73%
Івано-Франківська	9	1,89%
Київ	56	11,74%
Київська	30	6,29%
Кіровоградська	5	1,05%
Луганська	28	5,87%
Львівська	25	5,24%
Миколаївська	13	2,73%
Одеська	27	5,66%
Полтавська	22	4,61%
Рівненська	7	1,47%
Сумська	10	2,10%
Тернопільська	6	1,26%
Харківська	29	6,08%
Херсонська	8	1,68%
Хмельницька	14	2,94%
Черкаська	26	5,45%
Чернівецька	11	2,31%
Чернігівська	12	2,52%
Всього	477	100,00%

Джерело: дані взято з вебсайту Центральної виборчої комісії¹⁰⁰.

¹⁰⁰ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

Додаток 7

Розподіл кандидатів-мажоритарників за гендером чоловік у народні
депутати України у 2019 році у розрізі областей

Область	К-сть чоловіків	% чоловіків
Вінницька	88	3,38%
Волинська	41	1,58%
Дніпропетровська	244	9,37%
Донецька	157	6,03%
Житомирська	69	2,65%
Закарпатська	78	3,00%
Запорізька	104	4,00%
Івано-Франківська	86	3,30%
Київ	208	7,99%
Київська	182	6,99%
Кіровоградська	70	2,69%
Луганська	95	3,65%
Львівська	143	5,49%
Миколаївська	74	2,84%
Одеська	166	6,38%
Полтавська	121	4,65%
Рівненська	57	2,19%
Сумська	68	2,61%
Тернопільська	63	2,42%
Харківська	125	4,80%
Херсонська	62	2,38%
Хмельницька	76	2,92%
Черкаська	86	3,30%
Чернівецька	57	2,19%
Чернігівська	83	3,19%
Всього	2603	100,00%

Джерело: дані взято з вебсайту Центральної виборчої комісії¹⁰¹.

¹⁰¹ Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>

Додаток 8

Гендерний розподіл кандидатів-мажоритарників у 2019 році у розрізі областей

Область	% жінок від області	% чоловіків від області	Всього
Вінницька	16,98%	83,02%	100,00%
Волинська	6,82%	93,18%	100,00%
Дніпропетровська	17,01%	82,99%	100,00%
Донецька	22,28%	77,72%	100,00%
Житомирська	6,76%	93,24%	100,00%
Закарпатська	6,02%	93,98%	100,00%
Запорізька	11,11%	88,89%	100,00%
Івано-Франківська	9,47%	90,53%	100,00%
Київ	21,21%	78,79%	100,00%
Київська	14,15%	85,85%	100,00%
Кіровоградська	6,67%	93,33%	100,00%
Луганська	22,76%	77,24%	100,00%
Львівська	14,88%	85,12%	100,00%
Миколаївська	14,94%	85,06%	100,00%
Одеська	13,99%	86,01%	100,00%
Полтавська	15,38%	84,62%	100,00%
Рівненська	10,94%	89,06%	100,00%
Сумська	12,82%	87,18%	100,00%
Тернопільська	8,70%	91,30%	100,00%
Харківська	18,83%	81,17%	100,00%
Херсонська	11,43%	88,57%	100,00%
Хмельницька	15,56%	84,44%	100,00%
Черкаська	23,21%	76,79%	100,00%
Чернівецька	16,18%	83,82%	100,00%
Чернігівська	12,63%	87,37%	100,00%

Джерело: дані взято з вебсайту Центральної виборчої комісії¹⁰².

¹⁰² Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua/>